

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ.**

εικόνα 1

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ: ΚΑΚΚΟΥ ΕΙΡΗΝΗ 6973

ΚΡΙΔΕΡΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ 7096

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΡΟΥΜΠΙΕΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2021

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε τον Εισηγητή και Επιβλέπων καθηγητής της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας, τον κύριο Ρουμπιέν Διονύσιο, επίκουρο καθηγητής του Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, που μας πρόσφερε την βοήθεια του κατά την διάρκεια της εκπόνηση της εργασίας μας.

ΠΑΤΡΑ 2021

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΙΡΗΝΗ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Περιοχή Μελέτης:

εικόνα 2, Σημείο Μελέτης.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως θέμα την ανάπλαση στην περιοχή που βρίσκεται το κάστρο της παλιάς πόλης της Ναυπάκτου. Πιο συγκεκριμένα, στην περιοχή που πραγματοποιήθηκαν οι μελέτες εργασίας βρίσκεται το πρώτο αμυντικό διάζωμα.

Αρχικά, επιλέχθηκε η συγκεκριμένη περιοχή καθώς είναι το μοναδικό μέρος της πόλης για το οποίο δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία μελέτη που να αφορά τους τρόπους παρέμβασης για την προστασία κτιρίων με ιστορική σημασία. Στη Ναύπακτο, η διαδικασία της ανάπλαση αποτελεί σύνηθες φαινόμενο και αφορά κυρίως την αποκατάσταση κτιρίων και οδικών δικτύων τα οποία χρησιμοποιούνται πρακτικά και αποτελούν αντικείμενο θαυμασμού τόσο από τους ντόπιους όσο και από τους τουρίστες. Επομένως το μέρος που επιλέχθηκε στην παρούσα εργασία διαφεύγει την προσοχή και το ενδιαφέρον των αρμοδίων αρχών παρά το γεγονός ότι αποτελεί πολυσύχναστο σημείο διάβασης των πεζών προς το Ρολόι και το Κάστρο της παλιάς πόλης. Οι διαβάσεις στο σημείο αυτό εγκυμονούν μεγάλο κίνδυνο εξαιτίας των κατεστραμμένων κτιρίων και των ολισθηρών πεζοδρομίων.

Τέλος, εντοπίζονται αρκετά επιμέρους προβλήματα στην περιοχή και διατυπώνονται συγκεκριμένες προτάσεις με βάση τις γνώσεις που αποκομίστηκαν κατά τη διάρκεια σπουδών στο τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τ.Ε. Πρόκειται για προτάσεις που αφορούν

καίριες επεμβάσεις για ανάπλαση και αποκατάσταση χωρίς να προκαλούνται προβλήματα στον χώρο της αρχαιολογίας, στην πολεοδομία αλλά δίχως να αλλοιώνεται η μορφολογία της περιοχής.

ABSTRACT

The dissertation presented deals with the subject of regeneration in the area where the castle of the old town of Nafpaktos is located. Specifically, the area where the work studies were carried out, is found at the first defensive zone.

To begin with, this area was chosen as it is the only part of the city for which a study has never been carried out, with regards to the ways of intervention for the protection of buildings of historical importance. In Nafpaktos, the process of regeneration is a common phenomenon and mainly concerns the restoration of buildings and road networks which are used daily and are the object of admiration by both locals and tourists. Therefore, the place chosen in the present dissertation escapes the attention and interest of the competent authorities, despite the fact that it is a busy walkway leading to the clock and the castle of the old city. Walking this path poses high risk due to damaged buildings and slippery sidewalks.

Finally, several individual problems have been identified in the area and specific proposals have been formulated based on the knowledge obtained during studies at the Department of Civil Engineering. These proposals can be used for key interventions in regeneration and restoration without causing problems in the field of archeology and urban planning but also without altering the morphology of the area.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ – ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	3
ABSTRACT	5
1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	8
1.1 Γεωγραφικά στοιχεία.....	8
1.2 Κλίμα της Ναυπάκτου	8
1.3 Πληθυσμός.....	9
1.4 Χάρτης Παλαιάς Πόλης Ναυπάκτου	9
2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	11
2.1 Αρχαία Χρόνια.	11
2.2 Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Βενετοκρατία & Τουρκοκρατία.	12
2.3 Επανάσταση του 1821 – Ναυμαχία της Ναυπάκτου.....	14
2.4 Νεότερα Χρόνια	16
3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ.....	17
3.1 Το Βενετσιάνικο Κάστρο της Ναυπάκτου.....	17
3.2 Κάστρο Ρίου – Αντιρρίου.	18
3.2.1 Κάστρο Ρίου.	18
3.2.2 Κάστρο Αντιρρίου.....	19
3.3 Το Λιμάνι.....	20
3.4 Το Στενοπάζαρο.	21
3.5 Το Αρχοντικό & Ο Πύργος του Μπότσαρη.....	22
3.6 Το Αρχοντικό Τζαβέλα.....	24
3.7 Το Αρχοντικό της Πέπως.....	25
3.8 Το Μακαρονοποιείο της Ναυπάκτου.....	26
3.9 Το Ρολόι του Κάστρου.....	27
3.10 Ιερό Παρεκκλήσιο του Προφήτη Ηλία.....	28
3.11 Το Φετιχέ Τζαμί.....	29
3.12 Το Βεζύρ Τζαμί.	30
3.13 Τα Τούρκικα Λουτρά (Χαμάμ).....	31
3.14 Γέφυρα Ρίου Αντιρρίου.....	32
4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	34
4.1 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	35

5 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	38
5.1 Πρώτη κατοικία.....	38
5.2 Δεύτερη Κατοικία.....	40
5.3 Τρίτη Κατοικία.....	41
5.4 Τέταρτη Κατοικία.....	43
5.5 Πέμπτη Κατοικία.....	44
5.6 Έκτη Κατοικία.....	45
5.7 Πεζοδρόμιο.....	47
ΣΧΕΔΙΑ: ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.....	50
ΣΧΕΔΙΑ: ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕ ΧΡΩΜΑΤΑ.....	51
ΣΧΕΔΙΑ: ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ.....	52
Βιβλιογραφία.....	55
Ψηφιακές Πηγές (δικτυογραφία).....	55
Εικόνες.....	59
Εφαρμογές.....	62

1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1.1 Γεωγραφικά στοιχεία

εικόνα 3

Ο νομός Αιτωλοακαρνανίας ανήκει στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Στερεάς Ελλάδας και βρίσκεται στο δυτικό μέρος της. Η Ναύπακτος είναι παραθαλάσσια πόλη της Αιτωλοακαρνανίας στον Κορινθιακό κόλπο. Αποτελεί μια από τις πέντε επαρχίες και μια από τις σημαντικότερες πόλεις με μεγάλη ιστορία, πλούσιο τουρισμό κατά την διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου και έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός οικισμός. Πιο αναλυτικά, βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα του νομού Αιτωλοακαρνανίας, είναι ακριβώς απέναντι από την Πελοπόννησο και απέχει 217χλμ. από την πρωτεύουσα της Ελλάδας, Αθήνα.¹²

1.2 Κλίμα της Ναυπάκτου

Το κλίμα της Ναυπάκτου εξαρτάται από τις εποχές. Πιο συγκεκριμένα, η μέση θερμοκρασία της περιοχής κυμαίνεται στους 18 βαθμούς Κελσίου. Η χειμερινή περίοδος χαρακτηρίζεται από πολύ κρύο, αυξημένες βροχοπτώσεις και πολλή υγρασία. Η καλοκαιρινή εποχή διαθέτει πολλούς καύσωνες με τη θερμοκρασία τις περισσότερες φορές να φτάνει μέχρι 40 βαθμούς Κελσίου. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου και της άνοιξης, η θερμοκρασία τις περισσότερες φορές κυμαίνεται σε φυσιολογικά επίπεδα.³

¹<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>

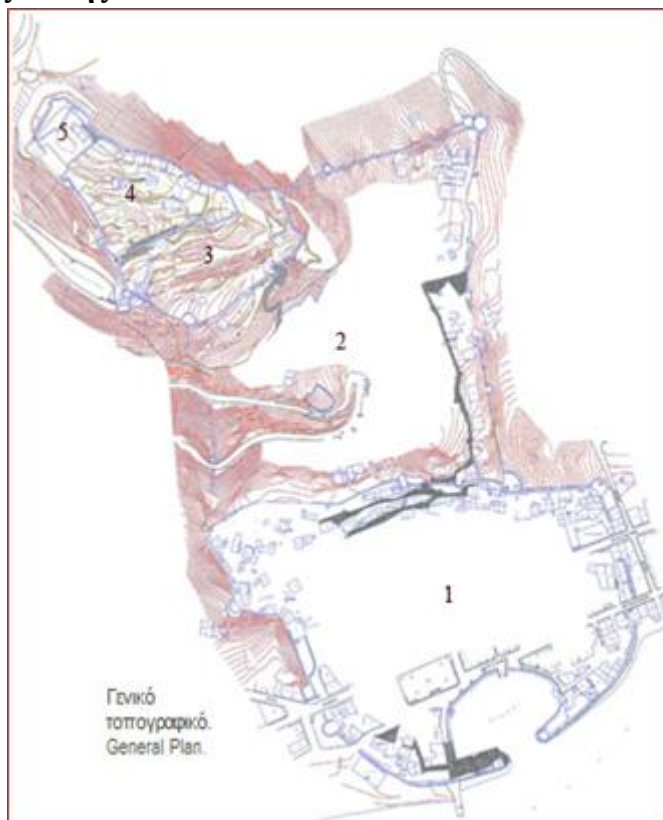
²<https://vriskoapostasi.gr/el/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE/%CE%91%CE%B8%CE%AE%CE%BD%CE%B1/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>

³https://www.meteoblue.com/el/%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CF%8C%CF%82/historyclimate/climatecomparison/%ce%9d%ce%b1%cf%8d%cf%80%ce%b1%ce%ba%cf%84%ce%bf%cf%82_%ce%95%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%94%ce%b7%ce%bc%ce%bf%ce%ba%cf%81%ce%b1%cf%84%ce%af%ce%b1_256639

1.3 Πληθυσμός

Ο Δήμος Ναυπακτίας βρίσκεται στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με έδρα τη Ναύπακτο. Όλα τα όρια της περιοχής της Ναυπακτίας χαρακτηρίζονται ως ιστορικής σημασίας και κυρίως το δυτικό σύνορο, που αποτελεί ο ποταμός Εύηνος. Ο πληθυσμός σύμφωνα με την απογραφή του 2011 ανέρχεται στους 31.594 κατοίκους από τους οποίους η δημοτική ενότητα της Ναυπάκτου περιλαμβάνει τους 19.768 κατοίκους.⁴

1.4 Χάρτης Παλαιάς Πόλης Ναυπάκτου

εικόνα 4

Η περιοχή της παλιάς πόλης της Ναυπάκτου έχει πέντε αμυντικά διαζώματα:

- **Πρώτο αμυντικό διάζωμα:** Αρχίζει από το λιμάνι και φτάνει μέχρι το σημείο που βρίσκεται το Ρολόι. Το σχήμα του λιμανιού είναι σαν πέταλο, με ανοιχτή είσοδο 35 μέτρων και με δύο πύργους, έναν στα ανατολικά και έναν στα δυτικά.
- **Δεύτερο αμυντικό διάζωμα:** Σε όλο το δεύτερο αμυντικό διάζωμα υπάρχουν μόνο παραδοσιακά σπίτια. Η νότια πύλη του δεύτερου αμυντικού διαζώματος βρίσκεται στο διαχωριστικό τείχος που είναι δίπλα

⁴<http://www.nafpaktos.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83>

σε μια παλιά λιθόκτιστη βρύση. Αυτός το τείχος έχει ανατολική κατεύθυνση και καταλήγει σε μεγάλο πύργο με καμπυλωτή πόρτα.

- **Τρίτο αμυντικό διάζωμα:** Σε αυτή την πλευρά δεν υπάρχουν παραδοσιακά σπίτια. Το μόνο που υπάρχει είναι η δεξαμενή νερού και παλιές αποθήκες πολεμοφοδίων από την εποχή της τουρκοκρατίας. Στο συγκεκριμένο διάζωμα υψώνεται ένας τεράστιος ορθογώνιος πύργος που διαθέτει καμπυλοειδείς πυλώνες.
- **Τέταρτο αμυντικό διάζωμα:** Η περιοχή θεωρείται ερείπιο και αποτελεί το πιο δυσπρόσιτο τμήμα του φρουρίου. Εκεί βρίσκεται το εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, που την εποχή της τουρκοκρατίας οι Οθωμανοί το είχαν μετατρέψει σε τζαμί. Ακόμα υπάρχουν τεχνητές, στοές, αποθήκες με πυρομαχικά και υπόγειες δεξαμενές νερού.
- **Πέμπτο αμυντικό διάζωμα:** Είναι το τελευταίο μέρος του Κάστρου της παλιάς πόλης της Ναυπάκτου και ονομάζεται Ακρόπολη. Βρίσκεται βορειοδυτικά, είναι το υψηλότερο σημείο και χωρίζεται σε δύο επίπεδα τα οποία επικοινωνούν με έναν ανηφορικό λιθόστρωτο διάδρομο. Στο πρώτο επίπεδο υπάρχει μια μεγάλη υπόγεια δεξαμενή νερού καθώς και δύο τοξωτά ανοίγματα στην τοιχοδομία που κάποτε ήταν θύρες. Δίπλα από αυτό, βόρεια, νότια και δυτικά η είσοδος δεν είναι ασφαλής, διότι είναι απόκρημνο το έδαφος.⁵

⁵ Βασιλάτος Νίκος: *Κάστρα της Ελληνικής γης*, (σσ: 63-83), Εκδόσεις Μπάτλερ, 1991

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1 Αρχαία Χρόνια.

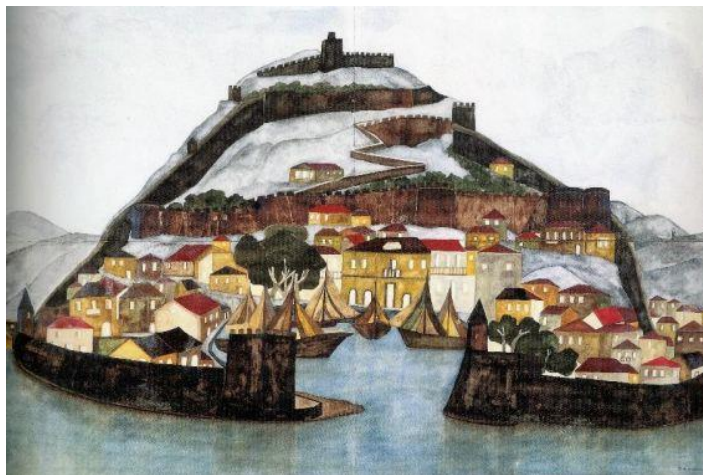

εικόνα 5

Η ιστορία της Ναυπάκτου είχε ξεκινήσει από την εποχή του 1104 π.Χ. όταν είχαν φτάσει οι Δωριείς στην Ναύπακτο και κατασκεύασαν πλοία, προκειμένου να περάσουν απέναντι στην Πελοπόννησο. Η ονομασία της Ναυπάκτου προέρχεται από τις λέξεις: «ναῦς + πήγνυμι» που σημαίνει κατασκευάζω πλοίο. Με βάση τη γεωγραφική τοποθεσία της Ναυπάκτου από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, η πόλη βρίσκεται πάντα στο κέντρο του ενδιαφέροντος λόγω της θέσης και της ομορφιάς της. Είχε κατακτηθεί από τους Λοκρούς, τους Αιτωλούς, τους Αθηναίους, τους Μακεδόνες, τους Αχαιούς και τους Μεσσηνίους. Επομένως η Ναύπακτος εξ αρχής άνηκε στους Εσπέριους Λοκρούς η οποίοι ήταν ένα από τα πρώτα δωρικά βορειοδυτικά φύλα που έφτασαν στη Νότια Ελλάδα. Αργότερα το 454 π.Χ. ο ναύαρχος Τολμίδης μαζί με τους Αθηναίους έδιωξαν τους Λοκρούς και στην πόλη έμειναν μόνιμα οι οικογένειες Μεσσηνίων που εκδιώχθηκαν από τους Σπαρτιάτες. Το 429 π.Χ. έγινε η πρώτη Ναυμαχία της Ναυπάκτου που με ακρίβεια αναφέρεται στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Ήρθαν σε ρήξη οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες και έτσι ξέσπασε πόλεμος. Οι Αθηναίοι εξασφάλισαν τη νίκη μέχρι το 369 π.Χ. Το 369 π.Χ. μετά από την ήττα των Αθηναίων οι Μεσσηνίοι εγκατέλειψαν τη Ναύπακτο και κατευθυνθήκαν προς στη Σικελία. Από το 338 π.Χ. η πόλη ήταν το κέντρο της Αιτωλικής Συμπολιτείας, αφού εκεί συνέρχονταν τα συμβούλια της Συμπολιτείας. Η Ναύπακτος τότε είχε ονομαστεί Αιτωλία Έπακτος. Μετά από τους πολέμους με τους Αχαιούς και την καταστροφή της

πόλης του Θέρμου ορίστηκε πρωτεύουσα της Αιτωλίας. Τέλος το 146 π.Χ. η Ναύπακτος επήλθε στην κατοχή της Δύσης και των Ρωμαίων.⁶⁷

2.2 Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Βενετοκρατία & Τουρκοκρατία.

εικόνα 6

Στην εποχή του Βυζαντίου η Ναύπακτος κατείχε ιδιαίτερη θέση, επειδή αποτελούσε λιμάνι για τους ταξιδιώτες προς την Κωνσταντινούπολη και την Ιταλία. Το 553 μ.Χ. έγιναν καταστροφές από πολλούς δυνατούς σεισμούς, με αποτέλεσμα να καταστραφούν οχτώ πόλεις και πολλά χωριά. Η Ναύπακτος ήταν μια από αυτές της πόλεις που καταστράφηκαν. Επιπρόσθετα αντιμετώπισε την επιδημία της πανούκλας που είχε εξαπλωθεί το 1054 μ.Χ. Την εποχή του Κωνσταντίνου Ζ' του Πορφυρογέννητου η Ναύπακτος έγινε η πρωτεύουσα του Πέμπτου Θέματος της Ευρώπης, ενώ τον 10^ο αιώνα ενώθηκε με το Όγδοο Θέμα της Νικοπόλεως και έγινε η έδρα του νέου. Επομένως, μετά από την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, η Ναύπακτος ήταν μέρος του Δεσποτάτου της Ηπείρου για σχεδόν έναν αιώνα (συγκεκριμένα για 90 χρόνια, από το 1204 έως το 1294). Η Ναύπακτος είχε παραχωρηθεί στους Βενετούς το 1204 μ.Χ. Εκείνη την εποχή είχε ονομαστεί από τους Έλληνες Έπακτος ή Έπαχτος, από τους Φράγκους Νεοπάντ-Νεπάντ-Λεπάντ ή Λεπάντο. Το 1378 μ.Χ. οι Αλβανοί κατέλαβαν την Ναύπακτο, όμως η κυριαρχία τους δεν διήρκεσε πολύ καιρό. Οι κάτοικοι της Ναυπάκτου αναγκάστηκαν το 1394 μ.Χ. να

⁶[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_\(429_%CF%80.%CE%A7.\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_(429_%CF%80.%CE%A7.))

⁷<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>

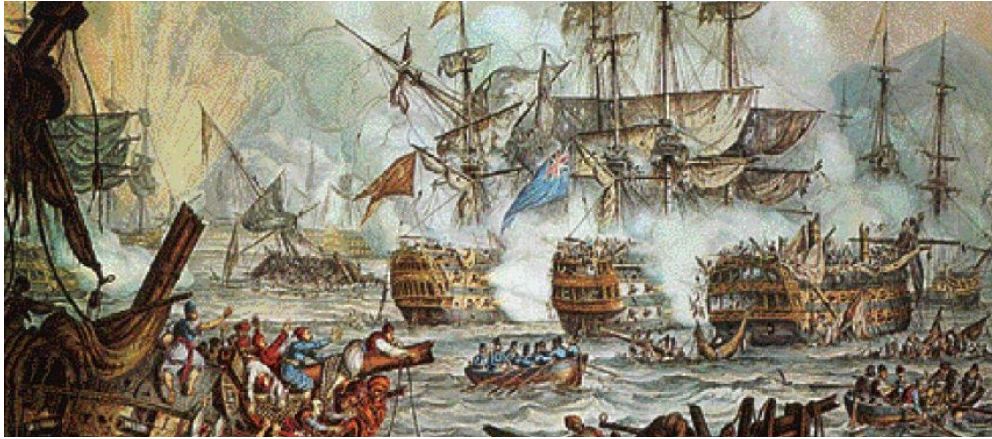
την παραδώσουν στους Βενετούς. Οι Βενετοί με υπομονή, το 1407 έδωξαν τους Αλβανούς και κυριεύσαν τη Ναύπακτο για 92 χρόνια. Μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα στην πόλη είχαν κατασκευαστεί νέα κτίρια, εμπορικοί σταθμοί, αποθήκες κλπ. Επίσης είχε προβλεφθεί πως η δύναμη των Οθωμανών έχει αυξητική πορεία στην Ελλάδα. Τότε οι Βενετοί για λόγους ασφάλειας φρόντισαν να θωρακίσουν την καινούργια τους κτήση με ένα άρτιο και ιδιότυπο, αμυντικό φρουριακό σύστημα, το οποίο καθιστούσε σχεδόν αδύνατη την εποχή εκείνη την άλωση της Ναυπάκτου με έφοδο. Με βάση τη σημερινή μας εποχή είναι το μοναδικό κάστρο στην Ευρώπη με πέντε αμυντικά διαζώματα, πέντε αμυντικές ζώνες. Αργότερα έπεσε στα χέρια των Οθωμανών το 1499 μ.Χ. όπου ο Οθωμανικός στόλος ανάγκασε τους Βενετούς να παραδώσουν τη Ναύπακτο. Κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας ο Σουλτάνος Βαγιαζήτ Β' για να εξασφαλίσει την είσοδο του Κορινθιακού κόλπου, έχτισε τα δύο κάστρα του Ρίου και του Αντιρρίου, τα οποία ονομάστηκαν τα «Μικρά Δαρδανέλλια» και χρησιμοποιήθηκαν για προστασία τυχόν επιθέσεων του Δυτικού Κόσμου. Ταυτόχρονα φρόντισαν να δημιουργήσουν δική τους αρχιτεκτονική με δημόσια κτίρια, τζαμιά, οθωμανικά λουτρά. Το πιο σημαντικό οικοδόμημα ήταν το Φετιχέ Τζαμί το οποίο βρίσκεται στο πρώτο αμυντικό διάζωμα στην ανατολική πλευρά του λιμανιού. Φημολογείται πως κάποτε ήταν ο Ναός του Ποσειδώνα και ήταν το πρώτο κτίριο που χτίστηκε όταν κατέλαβαν τη Ναύπακτο. Ακόμα, τις κατασκευές από την εποχή του Βυζάντιου και της Βενετοκρατίας τις διαμόρφωσαν με βάση την Οθωμανική Αρχιτεκτονική.⁸⁹¹⁰

⁸<https://www.gtp.gr/LocInfo.asp?inford=28&IncludeWide=1&code=EGRGEA40NAPNAP&PrimeCode=EGRGEA40NAPNAP&Level=8&PrimeLevel=8&LocId=3936&lng=1>

⁹<http://www.nafpaktos.gr/%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85>

¹⁰<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>

2.3 Επανάσταση του 1821 – Ναυμαχία της Ναυπάκτου

εικόνα 7

Η Ναυμαχία της Ναυπάκτου είναι ένα μεγάλο ευρέως γνωστό παγκόσμιο ιστορικό γεγονός. Οι ξένοι ιστορικοί χρησιμοποιούν την ονομασία : Ναυμαχία του Λεπάντο (Naval Battle of Lepanto). Ο κίνδυνος τότε για την Ευρώπη γινόταν όλο και μεγαλύτερος εφόσον οι Οθωμανοί δεν αποτελούσαν μόνο θρησκευτική απειλή, αλλά πολύ περισσότερο εδαφική και εμπορική. Τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη της δύσης ήταν οι μεγάλες εμπορικές δυνάμεις και συνάφθηκαν συμμαχίες ώστε να ορίσουν το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το 1571 η Ναύπακτος ήταν το βασικό ναύσταθμο των Οθωμανών. Στις 7 Οκτωβρίου έγινε η ξακουστή Ναυμαχία στις εκβολές του Αχελώου κοντά στις Εχινάδες. Ο ενωμένος Χριστιανικός στόλος με Αρχιναύαρχο τον Ισπανό Πρίγκιπα Δον Ζουάν και ο Οθωμανικός στόλος με Αρχιναύαρχο τον Μουεζιν Ζαντέ Αλή αναμετρήθηκαν σε μια φονική ναυμαχία που έμεινε στην Ιστορία. Η ναυμαχία αποτέλεσε την πιο σημαντική ιστορική μάχη, στην πιο σημαντική περιοχή του Κορινθιακού κόλπου. Στα μέσα του 1571 ο συμμαχικός στόλος των δυτικών Χριστιανικών λαών, με τα περισσότερα σκάφη τελούσαν μεν υπό τις διαταγές των Βενετών αλλά επίσης είχε κυβερνηθεί από Έλληνες ναυτικούς που συγκεντρώθηκαν όλοι τους στην Σικελική Μεσσήνη. Στις 17 Σεπτεμβρίου ο συμμαχικός στόλος διέθετε 6 Γαλεάσσες, 209 Γαλέρες και 70 Φρεγάτες, (συνολικά 285 πλοία) μεταφέροντας πεζική δύναμη 28.000 ανδρών εκ των οποίων 8.000 ήταν Έλληνες που απέπλευσαν από την Μεσσήνη για τα ελληνικά ύδατα προς κατεύθυνση του Οθωμανικού στόλου. Στις 26 Σεπτεμβρίου ο συμμαχικός στόλος καταπλέει στην Κέρκυρα όπου μετά από μικρή ανάπαυση απέπλευσε προς τον νότο όπου και παραπλέοντας την ηπειρωτική ακτή έφτασε στις Εχινάδες νήσους του κόλπου της Ναυπάκτου που έγινε αντιληπτός ο Οθωμανικός στόλος. Ο τούρκικος στόλος ενισχυμένος από τον αιγυπτιακό, και τον αλγερινό

στόλο έπλεε και εκείνος προς την κατεύθυνση του χριστιανικού στόλου. Αποτελείται από 210 πλοία μεγέθους Γαλέρας και 63 τύπου Γαλιότας (συνολικά 273 πλοία). Έτσι οι δύο στόλοι βρέθηκαν μεταξύ τους στις 7 Οκτωβρίου όπου και ενεπλάκησαν πολεμικά. Η μάχη αυτή έληξε με πλήρη νίκη των συμμαχικών πλοίων. Η ναυμαχία χαρακτηρίστηκε ως μεγάλο κοσμοϊστορικό γεγονός που επηρέασε την πολιτική κατάσταση της εποχής. Ουσιαστικά είναι μια «νίκη χωρίς επαύριο» αφού οι ανταγωνισμοί μεταξύ των συμμάχων δεν επέτρεψαν να δώσουν το τελειωτικό χτύπημα στους Οθωμανούς. Η μόνη θετική συνέπεια για την Ναύπακτο είναι ότι διαγωνίστηκε το όνομά της ανά τους αιώνες.¹¹¹²¹³

εικόνα 8

¹¹ Χαραλαμπόπουλος Δ. Χαράλαμπος: *Του Δήμου Ναυπάκτου, η Πόλη και τα Χωριά.* (σς)

¹²<http://www.nafpaktos.gr/?s=%CE%BD%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1>

¹³[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_\(1571\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_(1571))

2.4 Νεότερα Χρόνια

εικόνα 9

Η Ναύπακτος επίσημα ελευθερώθηκε στις 18 Απριλίου του 1829, όταν ο πλοίαρχος Μιαούλης Ανδρέας απέκλεισε το λιμάνι και ανάγκασε τους Οθωμανούς και τους Αλβανούς να την παραδώσουν. Η αιτία που άργησε να ελευθερωθεί οφείλεται στο γεγονός ότι τον τελευταίο χρόνο του αγώνα ήταν η στρατιωτική βάση των Οθωμανών. Μετά την απελευθέρωση η Ναύπακτος αναδείχτηκε σε σημαντικές δραστηριότητες υπό τη διεύθυνση του Αυγουστίνου Καποδίστρια σε συνεργασία με πολιτικούς, στρατιωτικούς και διοικητές σε διοικητικό και στρατιωτικό επίπεδο. Επίσης ο αδερφός του Αυγουστίνου ήταν ο πρώτος κυβερνήτης του Νέου Ελληνικού Κράτος, ο Ιωάννης Καποδίστριας και τότε, τη συγκεκριμένη περίοδο άρχισε η ελεύθερη ζωή στην πόλη. Έπειτα, την ίδια ημέρα που απελευθερώθηκε η Ναύπακτος ανέβηκε η Ελληνική σημαία στην κορυφή του κάστρου και την επόμενη μέρα την επισκέφτηκε ο κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας. Μετά από την καταστροφή της Μικράς Ασίας εγκαταστάθηκαν στην Ναύπακτο 286 πρόσφυγες.¹⁴¹⁵

¹⁴<http://www.nafpaktos.gr/%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85>

¹⁵<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>

3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

3.1 Το Βενετσιάνικο Κάστρο της Ναυπάκτου.

εικόνα 10

Το Κάστρο της Ναυπάκτου είναι ένα από τα πλέον καλοδιατηρημένα παραδείγματα φρουριακής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα και ένα από τα εντυπωσιακά κάστρα στην Ευρώπη. Είναι χτισμένο στον λόφο πάνω από την πόλη. Η μορφή του κάστρου δελέασε και αφύπνισε επεκτατικές διαθέσεις σε διάφορους λαούς ώστε να κατακτήσουν την πόλη όπως τους Έλληνες, τους Οθωμανούς, τους Ενετούς, τους Πειρατές κλπ. Την είχαν χρησιμοποιήσει ως ορμητήριο τους βάζοντας την δική τους σφραγίδα στη σημερινή εικόνα του ναυπακτιακού κάστρου. Η εντυπωσιακή αρχιτεκτονική του οφείλεται στους Βενετούς. Η Ναύπακτος τότε κατείχε στρατηγική σημασία για τη Βενετία και κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας (1407-1499) προσπάθησαν να την προστατέψουν από τον οθωμανικό λαό χτίζοντας το ισχυρό κάστρο. Το κάστρο στη δυτική πλευρά του έχει υψόμετρο περίπου 200 μέτρα και ο λόφος αυτός έχει σχήμα πυραμίδας. Η κορυφή του λόφου περικλείεται από κυκλικό τείχος διαμέτρου 100 μέτρων. Δύο βραχίονες που ακολουθούν την κλίση του εδάφους κατεβαίνουν ο ένας ανατολικά και ο άλλος δυτικά και καθώς πλησιάζουν ο ένας τον άλλον με τους δύο πύργους κλείνουν την είσοδο του μικρού λιμανιού. Τέσσερα εγκάρσια τείχη ενώνουν αυτούς τους δύο βραχίονες, σχηματίζοντας από την κορυφή έως την θάλασσα πέντε αμυντικές ζώνες ή αμυντικά διαζώματα τα οποία μειώνονται σε έκταση όσο πλησιάζουν την κορυφή. Το ένα διάζωμα από αυτά αποτελεί ανεξάρτητο φρούριο. Οι μεγαλοπρεπείς οχυρώσεις της Ναυπάκτου που έγιναν σε πολλές διαφορετικές κατασκευαστικές φάσεις κλιμακώνονται από την αρχαιότητα έως και την τουρκοκρατία. Επιπλέον παρόλες τις φθορές και τις καταστροφές που είχαν γίνει,

εξακολούθησε να θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά, καλοδιατηρημένα παραδείγματα της φρουριακής αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα και την Ευρώπη.¹⁶

3.2 Κάστρο Ρίου – Αντιρρίου.

Κατασκευάστηκαν από τον Σουλτάνο Βαγιαζήτ Β' το 1499 από τότε που η Ναύπακτος υποδουλώθηκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στο μέρος που βρίσκεται το Κάστρο του Ρίου πιθανολογείται ότι υπάρχουν ερείπια του αρχαίου ναού του Ποσειδώνα ο οποίος χτίστηκε με γρήγορους ρυθμούς μέσα σε τρεις μήνες. Ταυτόχρονα στην απέναντι πλευρά χτίστηκε το Κάστρο του Αντιρρίου και με τη δύναμη πυρός που έλεγχαν το θαλάσσιο πέρασμα, αποτελούσαν για τους Οθωμανούς τα «Μικρά Δαρδανέλια», ώστε να έχουν την κατάλληλη προστασία από τυχόν επιθέσεις της Δύσης.¹⁷

3.2.1 Κάστρο Ρίου.

εικόνα 11

Το Κάστρο του Ρίου περιβάλλεται στη μία πλευρά από πλατιά τάφρο με θαλασσινό νερό, διότι υπάρχει ένωση με τη θάλασσα. Στην τάφρο υπάρχουν δύο εξωτερικοί προμαχώνες που ενώνονται με το κάστρο με πέτρινες γέφυρες. Το κάστρο περιλαμβάνει μια πύλη στην κεντρική είσοδο και δύο πύλες στη θαλάσσια πλευρά. Το 1533 το κατέλαβαν οι Γενοβέζοι με τον Αντρέα Ντόρια αλλά και πάλι το ξαναπήραν οι Οθωμανοί. Το 1687 ο Φραγκίσκος Μοροζίν κατέλαβε το κάστρο του Ρίου και τότε αναγκάστηκε να το ανακατασκευάσει, διότι έγιναν μεγάλες ζημιές κατά τη διάρκεια του πολέμου. Τότε προστέθηκαν νέοι πύργοι και το κάστρο πήρε τη μορφή που διαθέτει σήμερα. Το κάστρο ξαναπέρασε και πάλι στα χέρια των Οθωμανών το 1715 και τότε

¹⁶<http://www.nafpaktos.gr/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%BA%CE%AC%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85>

¹⁷<http://www.korinthiakos.info/content/istoria/%CF%86%CF%81%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%E2%80%93-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CF%81%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85>

χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή. Το 1831 το κάστρο παραδόθηκε στους Γάλλους της εκστρατείας του Μωριά υπό τον Μαιζών. Από το 1831 έως το 1912 μετατράπηκε σε στρατιωτική και πολιτική φυλακή.¹⁸

3.2.2 Κάστρο Αντιρρίου.

εικόνα 12

Η κάτοψη του Κάστρο Αντιρρίου είναι σχεδόν εξαγωνική και με πολυγωνικούς προμαχώνες στις γωνίες του. Περιβάλλεται στις τρεις πλευρές του από τη θάλασσα και την υγρή τάφρο στο βόρειο τμήμα του, το οποίο είναι απομακρυσμένο από την ξηρά και εκεί βρίσκεται η κεντρική πύλη. Σήμερα είναι διατηρημένη σε καλή κατάσταση και μέσα στους χώρους υπάρχουν αίθουσες για να γίνονται διαφορετικές εκδηλώσεις τους θερινούς μήνες αλλά και εργαστήρια συντήρησης από την 22^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Επίσης, επάνω στο κάστρο προς την νότια πλευρά, υπάρχει ένας παραδοσιακός φάρος που έχει ύψος εννέα μέτρα και κατασκευάστηκε το 1880. Υπάρχουν αναφορές ότι μέσα στο κάστρο κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας υπήρχαν σπίτια, ισλαμικό τέμενος του Σουλτάνου Βαγιαζήτ Β', μικρό τέμενος (μεστζίτ) του Σουλτάνου Σουλεϊμάν και ένα τούρκικο λουτρό (Χαμάμ).¹⁹²⁰

¹⁸https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%A1%CE%AF%CE%BF%CF%85

¹⁹<https://player.slideplayer.gr/8/1935845/#>

²⁰<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF%CF%81%CF%81%CE%B9%CE%BF%CF%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82>

3.3 Το Λιμάνι.

εικόνα 13

Το λιμάνι βρίσκεται στη μέση της νότιας παραλίας της πόλης. Είναι ένα κυκλικό λιμάνι το οποίο διατηρεί την μεσαιωνική του οχύρωση, καθώς και τους δύο ισχυρούς πύργους. Έχει σχήμα πετάλου με άνοιγμα εισόδου 35 μέτρων και υπάρχουν πύργοι στην ανατολική και δυτική πλευρά. Στην ανατολική πλευρά του πύργου υπάρχει ο ναυτικός φάρος δίπλα σε ένα είδος πεύκου και μια μαρμαροπλάκα που είναι αναμνηστική για τη ναυμαχία της Ναυπάκτου, με την επιγραφή «1571 Εις μνήμη των νικητών της Ναυμαχίας της Ναυπάκτου προμαχούντων της ελευθερίας και της χριστιανοσύνης 1930 Δήμος». Σήμερα ακόμα σώζεται το τούρκικο τέμενος με ξεχωριστό χαμάμ, το Φετιχέ τζαμί το οποίο ανήκει στην Αρχαιολογική Υπηρεσία και μέσα στο κτίριο υπάρχουν αρχαίες επιγραφές κλπ. Στην προέκταση του τοίχου ανατολικά υπήρχε ένα κτίριο που ήταν τεράστια ντάπα με αποθήκες πυρομαχικών, που την κατεδάφισαν στο παρελθόν αδικαιολόγητα. Στον δυτικό πύργο είναι στημένος ο ανδριάντας του ηρωικού εθνομάρτυρα της Επανάστασης του 1821, πυρπολητή Γεώργιου Ανεμογιάννη – Παξινού, έργο του γλύπτη Νικόλα και προσφορά του Συνδέσμου Αξιωματικών τις Ναυπάκτου. Πιο πέρα από τον πυργίσκο, κατά μήκος του τοίχου, υπάρχει μεγάλο φυλάκιο και πιο κάτω κυκλικός προμαχώνας. Ο δυτικός πύργος έχει σχήμα τετραγώνου και τον είχαν χρησιμοποιήσει για τη στρατιωτική φρουρά του λιμανιού. Δίπλα από το πύργο του λιμανιού υπάρχει ένα κτίριο που σήμερα διαθέτει σκάλα και κατευθύνεται στο άγαλμα του Ανεμογιάννη. Το παλιό κτίριο κάποτε στέγαζε το δασαρχείο και γύρο στα 1930, οικογένειες μικρασιατικών προσφύγων που είχαν ασχοληθεί με την αλιεία. Επίσης κοντά στο δυτικό πύργο υπάρχει ένα πάρκο που είναι αφιερωμένο στη ναυμαχία του Λεπάντο, το 1571, όπου ο χριστιανικός στόλος καταναυμάχησε τον Οθωμανικό στόλο. Στο πάρκο Θερβάντες υπάρχει το άγαλμα του Μιγκέλ Θερβάντες, ο οποίος

πολέμησε στη ναυμαχία της Ναυπάκτου ως αξιωματικός του πολεμικού πλοίου «Μαρκησία». ²¹²²²³

3.4 Το Στενοπάζαρο.

εικόνα 14

Πάνω από το λιμάνι βρίσκεται ένας πλακόστρωτος δρόμος με διώροφα κτίσματα, όπου παλαιότερα βρισκόταν η κεντρική παραδοσιακή αγορά της πόλης, γνωστή ως το Στενοπάζαρο. Στην σύγχρονη εποχή πολλά από τα παλαιά καταστήματα και ταβερνεία έχουν μετατραπεί σε καφέ και εστιατόρια με τοπικές σπεσιαλιτέ αλλά και σε γραφεία και καταστήματα για ρούχα κλπ. Η βόλτα στο Στενοπάζαρο προσελκύει πολλούς τουρίστες, ενώ στο τέρμα του δρόμου υψώνεται το αρχοντικό του πολιτικού και λογοτέχνη, με καταγωγή από την Ναύπακτο, Γεώργιου Αθανασιάδη Νόβα.²⁴

²¹<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>

²²<https://www.mixanitouxronou.gr/to-limani-opou-egine-mia-apo-tis-pio-istorikes-maxes-tis-evropis-enantion-ton-othomanon-ekai-exase-to-xeri-tou-o-thervantes-oi-ypodouloi-ellines-polemisan-kai-metis-dyo-plevres-vinteo/>

²³<http://www.nafpaktos.gr/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%BB%CE%B9%CE%BC%CE%AC%CE%BD%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85>

²⁴<http://www.nafpaktosweddings.gr/nafpaktos/mia-volta-stin-poli-nafpaktou/>

3.5 Το Αρχοντικό & Ο Πύργος του Μπότσαρη.

εικόνα 15

Στο πρώτο αμυντικό διάζωμα του κάστρου της Ναυπάκτου, κοντά στη δυτική είσοδο, βρίσκεται το Αρχοντικό Μπότσαρη και είναι ένα συγκρότημα δύο κτιρίων με επιβλητική όψη. Γενικά η ονομασία του κτιρίου είναι «Αρχοντικό των Μποτσαραίων» και κατασκευάστηκε σε διαφορετική χρονολογία. Φαίνεται ότι το μέρος που είναι κολλητό με το φρούριο πρέπει να χτίστηκε τον 15^ο αιώνα, ενώ το άλλο που βρίσκεται ανατολικά του πρώτου, χτίστηκε περίπου έναν αιώνα μετά, δηλαδή τον 16^ο αιώνα. Τα δύο κτίρια στην αρχή ήταν ξεχωριστά και δεν είχαν καμία εσωτερική επαφή μεταξύ τους. Ανάμεσα τους περνούσε ο πλακόστρωτος δρόμος που οδηγούσε στην σιδηρόπορτα και το τζαμί. Αργότερα χτίστηκε η καμάρα και ένωσε τα δύο κτίρια χωρίς να δημιουργήσει κυκλοφοριακό πρόβλημα. Αυτή η ημισφαιρική οροφή αποτελείται από λιθόκτιστα τόξα, όμως αυτά είναι λιθόκτιστα κάποιου κτίσματος που χρονολογείται τον 14^ο αιώνα και υπάρχει η πιθανότητα να ήταν η Καθολική Αρχιεπισκοπή. Στον εσωτερικό χώρο υπάρχουν οι ουρανοκρέμαστες βίγλες του, η σάλα των συμποσίων, το δωμάτιο των κατοπτρών και τοξοθυρίδων, τα παρατηρητήρια, οι στρατώνες, τα μπουντρούμια, οι μυστικές σήραγγες και άλλα πολλά ακόμη. Κάποτε χρησιμοποιήθηκε ως έδρα και κατοικία του εκάστοτε Τούρκου διοικητή. Μετά την απελευθέρωση της πόλης από αυτούς και την παράδοσή της στους Έλληνες στις 18 Απριλίου 1829 σύμφωνα με τις αποφάσεις της Νέας Ελληνικής Κυρβένησης, πολλά από τα σπίτια που έμεναν οι Τούρκοι παραχωρήθηκαν σε άστεγες οικογένειες Σουλιωτών και Ηπειρωτών, που πρώτα θα έδιναν χρηματικό ποσοστό για τις ιδιοκτησίες. Ο Νότης Μπότσαρης, πολεμάρχης αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης έδωσε 3.600 δραχμές και το κτίριο αυτό πέρασε σε αυτόν και την οικογένειά του. Τα άλλα σπίτια που υπάρχουν στην αυλή παραχωρήθηκαν έναντι 2.500 δραχμών. Στη σημερινή μας εποχή με την απόφαση του υπουργείου Πολιτισμού, το

αρχοντικό κτίριο χαρακτηρίστηκε ως διατηρητέο μνημείο και προορίζεται από τον τελευταίο επιζώντα κληρονόμο Νότη Δημητρίου Μπότσαρη για ίδρυμα.²⁵²⁶

εικόνα 16

εικόνα 17

²⁵<https://iailoakarnania.gr/2017/10/to-epivlitiko-arxontiko-botsari-sti-nafpakto/>

²⁶<https://omadaorfeas.blogspot.com/2018/07/arxontiko-mpotsarh-mythoi-thryloi.html>

3.6 Το Αρχοντικό Τζαβέλα.

εικόνα 18

Ο Τζαβέλλας Κίτσος, κατά την απελευθέρωση της Ναυπάκτου, ήταν ο αρχηγός των ελληνικών δυνάμεων, και όταν απελευθερώθηκε η Ναύπακτος εγκαταστάθηκε μαζί με την οικογένειά του στο κτίριο όπου και το αγόρασε. Η οικογένεια Τζαβέλλα είναι μια από τις οικογένειες στην οποία παραχωρήθηκε οικία έναντι του ποσού των 1.500 δρχ. Το αρχοντικό κτίριο των Τζαβελλαίων βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του δεύτερου αμυντικού διαζώματος και είναι μια από τις λίγες σωζόμενες οικίες εντός του φρουρίου. Αναλυτικά, το κτίριο είναι ένα διώροφο κτίσμα με ξύλινη στέγη και κεραμίδια. Η κύρια είσοδος αποτελείται από μαρμάρινες περίτεχνες λαμπάδες και από ξύλινο ταμπλαδωτό κούφωμα με νεοκλασική μορφή. Στη βόρεια όψη υπάρχει ένα λίθινο κλιμακοστάσιο που οδηγεί στον όροφο, ενώ στο ισόγειο υπάρχει λίθινη τοξοστοιχία. Το κτίριο παλαιότερα είχε κινδυνέψει να γκρεμιστεί, διότι ήταν εγκαταλελειμμένο και ήταν άμεση η ανάγκη διάσωσής του. Στη συνέχεια εντάχθηκε στο Β'ΚΠΣ, ως έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΥΠΠΟ, μέσα στο ευρύτερο έργο «αποκατάσταση και ανάδειξη Νεότερων Μνημείων Ν. Αιτωλοακαρνανίας». Οι επεμβάσεις που έγιναν στο κτίριο αυτό πραγματοποιήθηκαν με σεβασμό στο μνημείο με πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση της αυθεντικότητάς του. Παράλληλα το κατέστησαν λειτουργικό στη σύγχρονη εποχή. Το αρχοντικό Τζαβέλλας ανήκει στο ΥΠΠΟ, μετά από δωρεά της Θεοδώρας, χήρας Στρατηγού Λάμπρου Τζαβέλλα και έχει χαρακτηριστεί ως νεότερο ιστορικό μνημείο. Σήμερα στεγάζει τα γραφεία της τοπικής Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.²⁷

²⁷<https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=1328>

3.7 Το Αρχοντικό της Πέπως.

εικόνα 19

Το Αρχοντικό της Πέπως τη σημερινή εποχή είναι πλέον ξενοδοχείο και έχει κτιστεί την χρονολογία του 1850. Βρίσκεται στο πρώτο αμυντικό διάζωμα εκεί όπου είναι το λιμάνι. Είναι σε Νεοκλασσικό στιλ ενώ οι εσωτερικοί χώροι είναι κάπως περιορισμένοι. Η Πέπω, ιδιοκτήτρια του αρχοντικού γεννήθηκε στις 21 Νοεμβρίου του 1914 έχει μεγαλώσει με πειθαρχία, άφησε ουσιαστική κληρονομιά τον δυναμικό χαρακτήρα μιας αρχόντισσας στις κόρες, στις εγγονές και στις δισέγγονές της που τα ονόματά τους έχουν δοθεί σε κάθε ένα από τα έξι δωμάτια του αρχοντικού. Τα ονόματά τους ήταν Ευφροσύνη, Καλλιόπη, Νικολίτσα, Βασιλική, Ιωάννα και Δάφνη. Το ξενοδοχείο είναι πιστό στην αρχιτεκτονική παράδοση της εποχής, χωρίς να χάνει τη μοντέρνα γοητεία του. Τα πρώτα αρχοντικά σπίτια της Ναυπάκτου άρχισαν να χτίζονται το 1850, την εποχή της ναυτικής αίγλης, και συνήθως αποτελούνται από τρία μέρη, το κατώγι, το ισόγειο και το επάνω πάτωμα, με χονδρούς τοίχους, σιδεριές στα κάτω παράθυρα, βαριές ξύλινες πόρτες με αμπάρες και στέγη από κεραμοσκεπή. Το αρχοντικό μετά την ανακαίνιση που πραγματοποιήθηκε δεν απέχει ιδιαίτερα από τη συγκεκριμένη μορφή.²⁸

²⁸<https://www.in2life.gr/escape/hotel/article/158452/to-arhontiko-ths-pepos-arhontikh-diamonh-sth-nafpakto.html>

3.8 Το Μακαρονοποιείο της Ναυπάκτου.

εικόνα 20

Το μακαρονοποιείο βρίσκεται στο πρώτο αμυντικό διάζωμα, εκεί που είναι το λιμάνι και η χρονολογία που κατασκευάστηκε το κτίριο το οποίο έχει εγκαταλειφθεί, παραμένει άγνωστη μέχρι σήμερα. Θεωρητικά υπάρχει η πιθανότητα να χτίστηκε την εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Αρχικά η κατασκευή του κτιρίου δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Ο γιος του ιδιοκτήτη είχε πεθάνει νέος από μια αρρώστια και έτσι το κτίριο δεν έγινε ποτέ μακαρονοποιείο. Ο τελευταίος ιδιοκτήτης ήταν ο Παναγιωτίδης Παναγιώτης. Εκείνος είχε κάνει διάφορες προτάσεις για τη χρήση και τη λειτουργία του κτιρίου ως κατοικία, όμως το συμβούλιο κεντρικού αρχαιολογικού απέρριψε την πρότασή του. Πιο συγκεκριμένα, η κάτοψη του οικοδομήματος είναι ένα τραπέζιο σε οικόπεδο έκτασης 196,65 τετραγωνικών μέτρων. Έχει σχεδιαστεί σε τρεις ορόφους με μέγιστο ύψος τα 13 μέτρα περίπου. Η βόρεια πλευρά του είναι ο βενέτικος τοίχος της Ωραίας Ντάπιας, ενώ η δυτική πλευρά είναι σε επαφή με τα ανατολικά τείχη του κάστρου. Οι τοιχοποιίες έχουν οικοδομηθεί κατά την τεχνική της περιόδου με πάχος 0,70 μέτρα με ντόπιους λαξευτές, ενώ ακόμα φαίνονται τα ίχνη των οριζόντιων ξύλινων ενισχύσεων, οι ξυλοδεσιές. Τη σημερινή εποχή το κτίριο είναι καλυμμένο με μεταλλικές κατασκευές οι οποίες είναι στηρίγματα ενώ βρίσκεται σε κίνδυνο να καταστραφεί από διάφορα αίτια.²⁹

²⁹<https://eclass.uop.gr/modules/document/file.php/656/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82%20-%20%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%BF.pdf>

3.9 Το Ρολόι του Κάστρου.

εικόνα 21

Το Ρολόι της Ναυπάκτου βρίσκεται στο δεύτερο αμυντικό διάζωμα της παλιάς πόλης, περίπου σε απόσταση με 400 μέτρων από το λιμάνι. Είναι ένα από το πιο εντυπωσιακά μνημεία της Ελληνικής Αρχιτεκτονικής των νεότερων χρόνων. Η γεωγραφική του θέση προσφέρει στον επισκέπτη πανοραμική θέα του κόλπου της Ναυπάκτου και το ρολόι είναι μέσα στα όρια του βυζαντινού κάστρου και έχει κατασκευαστεί από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Για την ακρίβεια η κατασκευή του ξεκίνησε το 1914 όταν Μητροπολίτης ήταν ο Σεραφείμ Δομβοΐτης. Χτίστηκε προς τιμή του Μητροπολίτη, ο οποίος υπήρξε εμπνευστής και χορηγός του μνημείου. Ακόμα έγιναν έργα αναστήλωσης του ρολογιού της Ναυπάκτου το 1991. Αποτελείται από ένα κτίσμα που αναπτύσσεται σε ύψος με τετραγωνική διατομή σε δύο διακριτά επίπεδα αναφορικά με την μορφολογία του. Το κατώτερο επίπεδο αποτελεί τον κορμό του μνημείου, όπου είναι τοποθετημένες οι δύο στρογγυλές λευκές πλάκες του ρολογιού που μας δείχνουν την ώρα. Στο συμπαγές πέτρινο τμήμα της κατασκευής δεν υπάρχουν ανοίγματα σε καμία πλευρά του. Το παραπάνω τμήμα του επιπέδου του κτίσματος είναι διαμπερές με τέσσερις ημικυκλικές αψίδες κατασκευασμένες από τούβλα, μια για την κάθε πλευρά του. Στην κορυφή των αψίδων εδράζει η πλάκα της κατασκευής και στο εσωτερικό χώρο του παραπάνω επιπέδου βρίσκεται η καμπάνα του ρολογιού. Ο φορέας ανάδειξης και προστασίας του έργου είναι η περιφερειακή υπηρεσία Νεότερων Μνημείων και Τεχνικών Έργων στη Δυτική Ελλάδα που υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού.³⁰

³⁰<http://www.mygreece.travel/things-to-see-and-do/culture-art-heritage/monuments/roloi-nafpaktou.php>

εικόνα 22

3.10 Ιερό Παρεκκλήσιο του Προφήτη Ηλία.

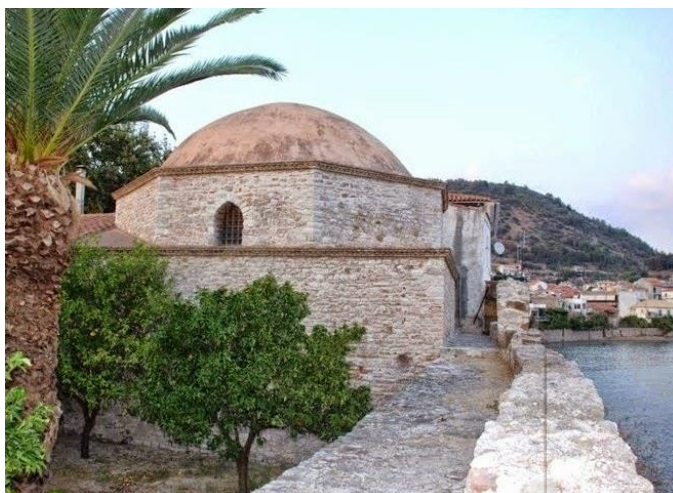

εικόνα 23

Στο τέταρτο αμυντικό διάζωμα του κάστρου της Ναυπάκτου βρίσκεται το εκκλησάκι του Ιερού Παρεκκλησίου του Προφήτη Ηλία που στο παρελθόν κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το κτίριο αυτό το είχαν χρησιμοποιήσει ως τζαμί, το τζαμί του «Μπαμπά Τσαούς». Σήμερα υπάρχει η πιθανότητα το μιναρέ που βρίσκεται μπροστά στο εκκλησάκι να ανήκει σε αυτό το τζαμί. Στη νότια πλευρά του ναού σώζεται ο «τζεπχανές», δηλαδή η οπλοθήκη. Ακριβώς δίπλα σώζεται ένα μικρό βυζαντινό παρεκκλήσι με σταυροθόλιο και μικρή κόγχη. Από κάτω και γύρω υπάρχουν τεχνητές στοές, αποθήκες πυρομαχικών και μεγάλες υπόγειες δεξαμενές του νερού.³¹

³¹ Βασιλάτος Νίκος: Κάστρα της Ελληνικής γης, (σσ. 83), Εκδόσεις Μπάτλερ 1991.

3.11 Το Φετιχέ Τζαμί.

εικόνα 24

Το Φετιχέ τζαμί βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του λιμανιού και στο πρώτο αμυντικό διάζωμα, το οποίο είναι οθωμανικό τέμενος με χαμάμ. Για την ακρίβεια ήταν το πρώτο τούρκικο κτίριο που κατασκευάστηκε στη Ναύπακτο και μάλιστα πιθανολογείται πως κτίστηκε πάνω από τα ερείπια του αρχαίου ναού του Ποσειδώνα. Το όνομα του «Φετιχέ» ή «Φετιχιγιέ» σημαίνει «αυτός της κατάληψης», όντας κτίσμα του σουλτάνου Βαγιαζήτ Β' που κατέλαβε τη Ναύπακτο το 1499, ήταν ευχαριστήριο δώρο προς τον Αλλάχ για την κατάληψη. Γενικά το κτίριο αυτό είναι πέτρινο κάτω και με οπτόπλινθους τούβλα στην πάνω πλευρά του, ενώ η αίθουσα έχει σχήμα τετράγωνου με θολωτή κάλυψη. Στεγάζεται με τρούλο φερόμενο και στηριζόμενο από τύμπανο ασυνήθιστο για την οθωμανική αρχιτεκτονική του. Στο τύμπανο ανοίχτηκαν τέσσερα αξονικά παράθυρα από τα οποία σήμερα διασώθηκαν μόνο τα δύο. Ο τοίχος που βρίσκεται στην πλευρά προς τη θάλασσα, κατά προσέγγιση νότια ονομάζεται «τοίχος της Μέκκας». Υπάρχει ακόμη το αναπόσπαστο οργανικό παρακολούθημα και μέλος του τζαμιού, είναι η μικρή κόγχη «μιχράπ», που αυτή είναι ακριβώς η θέση στην οποία προσανατολίζεται το κτίριο και οι πιστοί μουσουλμάνοι προς την κατεύθυνση της Ιερής Πόλης για αυτούς. Ακόμα στη βορειοδυτική γωνία του, σώζεται η βάση του μιναρέ του. Σήμερα ο χώρος πλέον χρησιμεύει ως μέρος για αρχαιολογικά ευρήματα και στο τζαμί έχει πραγματοποιηθεί ανακαίνιση από την 22^η Εφορεία των Αρχαιοτήτων

που εδρεύει στην πόλη και μπορούν να την επισκεφτούν οι ντόπιοι και οι τουρίστες. Είναι συνηθισμένο να χρησιμοποιείται και σαν χώρος για διαφορετικές εκδηλώσεις.³²³³

3.12 Το Βεζύρ Τζαμί.

εικόνα 25

Το Βεζύρ Τζαμί βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του πλατώματος στο δεύτερο αμυντικό διάζωμα και πολύ κοντά στα τούρκικα λουτρά. Η σπονδυλωτή, λιθόκτιστη σκάλα ενός μιναρέ που βρισκόταν μπροστά από τον πλάτανο σώζεται ακόμη και σήμερα χωρίς όμως να σώζεται η άνω πλευρά της. Ο Lunwing Salvador είναι αυτός που ανακάλυψε το Βεζύρ τζαμί το 1875 και τότε είχε αναφέρει ότι ακόμη σωζόταν όρθια η ασίδα του ιερού στραμμένη προς τη Μέκκα. Τα ερείπια του τζαμιού ήταν γεμάτα από άγρια βατόμουρα και είχε αναφέρει ότι ήταν ακόμη όρθια κοντά μια ασίδα από τη βυζαντινή εκκλησία με ορθά τα πλευρικά της στηρίγματα, οι επιφάνειες των οποίων ήταν ολοκληρωμένες διακοσμημένες με αγιογραφίες χριστιανικών αγίων. Σε αυτό τον χώρο, όπου ερείπια από μουσουλμανικά τεμένη και χριστιανικές εκκλησίες έστεκαν δίπλα μεταξύ τους, βρισκόταν μια ερειπωμένη εκκλησία ορθωνόταν κοντά στον χώρο του τζαμιού. Το πάτωμά της ήταν γεμάτο από σφαιρικά βλήματα κανονιών τα οποία είχαν αποθηκευτεί εκεί από τους Οθωμανούς που την είχαν μετατρέψει σε αποθήκη με πυρομαχικά όπλα. Απέναντι ακριβώς από αυτό το μέρος στέκεται μια παραδοσιακή τούρκικη βρύση, η οποία ήταν από αυτές που συναντάμε συνήθως στα μουσουλμανικά μέρη, όπου ο πιστός της μουσουλμανικής θρησκείας μπορεί να

³² Βασιλάτος Νίκος: *Κάστρα της Ελληνικής γης*, (σσ. 75-76), Εκδόσεις Μπάτλερ 1991.

³³https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B5%CF%84%CE%B9%CF%87%CE%B9%CE%AD_%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%AF_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85

καθίσει, να ξαποστάσει κοντά της και να ξεδιψάσει με το τρεχούμενο νερό της, ενώ ταυτόχρονα έχει τη δυνατότητα να πλυθεί σωματικά και μεταφορικά ώστε να ξεπλύνει τις αμαρτίες του. Επίσης υπάρχει και μια άλλη βρύση που είναι με πόσιμο νερό, από αυτές που συνήθιζαν να εντοιχίζουν οι Οθωμανοί στους τοίχους και τα προαύλια των τζαμιών, η οποία ακόμη σώζεται μέχρι σήμερα και στο τέλος του 20^{ου} αιώνα χρησιμοποιείται πλέον για πότισμα λεμονόκηπων, που απλώνονταν πέρα από τα τούρκικα λουτρά μέχρι τα νότια τείχη του Νεόκαστρου.³⁴³⁵

3.13 Τα Τούρκικα Λουτρά (Χαμάμ).

εικόνα 26

Το κτίριο Τούρκικα λουτρά (Χαμάμ) βρίσκεται στο δεύτερο αμυντικό διάζωμα και ακριβώς πολύ κοντά στο Βεζύρ τζαμί. Η κεντρική είσοδος του βρίσκεται ακριβώς κάτω από την επιφάνεια του εδάφους και κάποτε υπήρχε μια κρήνη που είχε πεντάγωνη βάση η οποία σώζεται μέχρι σήμερα. Αρχικά η είσοδος του είναι χαμηλή με λαξευτές πέτρες, με σχήμα τοξωτό και σε ρυθμό οθωμανικής αρχιτεκτονικής. Μέσα στο εσωτερικό χώρο υπάρχει μια αίθουσα με ψηλή θολωτή οροφή, χωρίς να υπάρχουν παράθυρα και κυριαρχεί η εντύπωση της άνεσης του χώρου εξαιτίας της χτυπητής διαφοράς των μικρών διαστάσεων της θύρας. Οι πλευρικοί τοίχοι του κτιρίου έχουν στηρίγματα με τέσσερα τυφλά, οξυμορφα στην κορυφή τους τόξα και επάνω στηρίζεται ο τρούλος. Επομένως στη δεξιά πλευρά του συγκεκριμένου κτιρίου υπάρχει ένας μικρός θάλαμος λουτρού που είναι διατηρημένος σε καλή κατάσταση χωρίς να έχει καταστραφεί από

³⁴Βασιλάτος Νίκος: *Κάστρα της Ελληνικής γης*, (σσ. 75-76), Εκδόσεις Μπάτλερ 1991.

³⁵<https://www.culture-gate.com/places/greece/peloponnisos-dytiki-ellada-ke/nafpaktos/archaeology-places/15-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B2%CE%B5%CE%B6%CF%8D%CF%81-%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%8D/>

τις φθορές και το πέρασμα των χρόνων. Μπροστά από την κεντρική είσοδο υπάρχει μια άλλη πόρτα που η κατεύθυνση της βρισκόταν στη μεγάλη κεντρική αίθουσα που ήταν τα λουτρά με ένα τεράστιο τρούλο και γύρω της έχει τις μικρές θαλάμες λουτρών που σώζονται ακόμα όπως και οι μικροί τρούλοι. Ύστερα, στον χώρο των τουρκικών λουτρών θα πρέπει να υπήρχαν κάπου επτά διαμερίσματα μικρών λουτρών μέσα στο κτίριο. Τότε, στην εποχή της Τουρκοκρατίας το κτίριο αυτό ήταν γεμάτο ζωντάνια και στα ανοίγματα αυτά υπήρχαν μικροί υαλοπίνακες με τα βασικά χρώματα, δηλαδή ήταν κόκκινοι, μπλε και κίτρινοι. Δεν υπήρχαν παράθυρα και τα χρώματά τους περνούσαν μέσα από τους υαλοπίνακες των μικρών ανοιγμάτων που δημιουργούσαν μέσα στον χώρο πολύχρωμη, απόκοσμη και μυστηριώδη ατμόσφαιρα στον εσωτερικό χώρο του κτιρίου.³⁶

3.14 Γέφυρα Ρίου Αντιρρίου.

εικόνα 27

Η Γέφυρα Ρίου Αντίρριου ή αλλιώς Γέφυρα του Χαριλάου Τρικούπη κατασκευάστηκε και παράλληλα τέθηκε σε λειτουργία το 2004. Πρόκειται για καλωδιωτή γέφυρα που την είχε προτείνει ο Μπερτζ Μικαελάν που ήταν η πιο οικονομική κατασκευή σε σχέση με τις άλλες μορφές. Αρχικά, τα σχέδια μελέτης έγιναν τη δεκαετία του '90 από την Ελληνογαλλική κοινοπραξία με επικεφαλής την εταιρία Vinci η οποία υπάρχει και στην Ελλάδα. Το μήκος της γέφυρας έχει στήριξη από τέσσερις πυλώνες, ανέρχεται στα 2.252 μέτρα, ενώ μαζί με τις προσβάσεις φτάνει γύρω στα 2.883 μέτρα. Το μέγιστο βάθος της θεμελίωσης φθάνει τα 65 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Διαθέτει ανθεκτικότητα σε δυσμενείς συνθήκες, όπως σεισμοί, ισχυρά κύματα και άνεμοι.

³⁶ Βασιλάτος Νίκος: *Κάστρα της Ελληνικής γης*, (σσ. 75-76), Εκδόσεις Μπάτλερ 1991.

Επίσης, έχει σχεδιαστεί να απορροφά πιθανές μετατοπίσεις μεταξύ δύο βάθρων με οποιαδήποτε κατεύθυνση και το υλικό κατασκευής της είναι ο χάλυβας. Στις 28 Ιανουαρίου 2005, έξι μήνες μετά από τα εγκαίνια της Γέφυρας, μια από τις συνδέσεις των καλωδίων της γέφυρας έσπασε από την κορυφή του πύλωνα M1 και κατέπεσε το κατάστρωμα, όπου η κίνηση των οχημάτων διακόπηκε άμεσα, για λόγους ασφάλειας. Οι πρώτες έρευνες δείχνουν πως την προκάλεσε φωτιά στην κορυφή του πύλωνα M1 και έπειτα ένας κεραυνός που έπεσε σε ένα από τα καλώδια αντικαταστάθηκε άμεσα και η γέφυρα τέθηκε και πάλι σε κανονική λειτουργία. Η θέα από τη Γέφυρα προς την πλευρά της Ναυπάκτου είναι αρκετά εντυπωσιακή όπως εξίσου είναι και ο δύσκολος τρόπος κατασκευής της. Η μορφή της κατά τη διάρκεια της νύχτας είναι εντυπωσιακή όπου ανάβουν τα φώτα με το χρώμα του μπλε και κίτρινου.³⁷³⁸

³⁷<https://www.titan.gr/el/proionta-kai-yphresies/endeiktika-erga/ergo/rio-antirio-brdige>

³⁸https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%AD%CF%86%CF%85%CF%81%CE%B1_%CE%A1%CE%AF%CE%BF%CF%85_%E2%80%93_%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%B9%CF%81%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85

4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

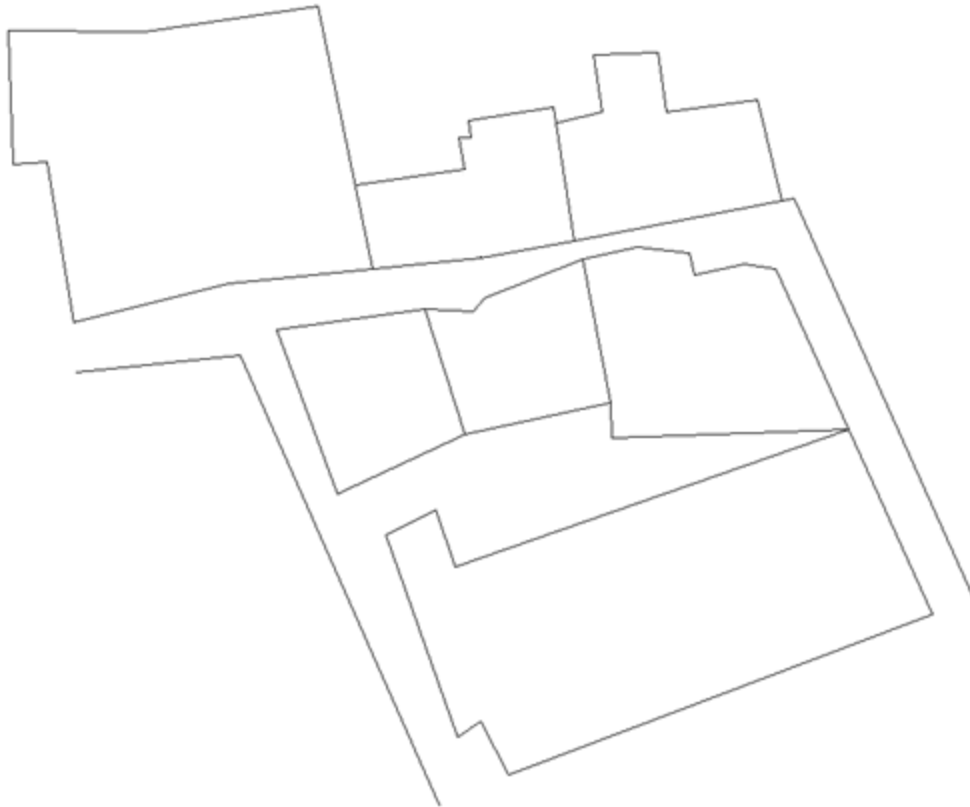

εικόνα 28

Η σημερινή κατάσταση της παλιάς πόλης της Ναυπάκτου είναι αρκετά καλή, εκτός από κάποιες περιοχές που έχουν ξεχαστεί. Τα περισσότερα σημεία στα οποία έχουν γίνει επεμβάσεις σε ανάπλαση, αποκαταστάσεις κλπ είναι σε σημεία που υπάρχει κίνηση κάθε μέρα ενώ δεν αντιμετωπίζονται ουσιαστικά τα προβλήματα για τους πεζούς και τους οδηγούς. Καταρχάς, στην περιοχή που έχει επιλεγθεί, υπάρχει κίνηση μόνο για τους πεζούς και δεν υπάρχει καθόλου ασφάλεια για τον κάθε πεζό αλλά ούτε και για ιδιαίτερα κτίρια που διατρέχουν τον κίνδυνο να καταστραφούν. Η περιοχή βρίσκεται στο πρώτο αμυντικό διάζωμα και ακριβώς πίσω από την Εκκλησία του Άγιου Δημήτριου. Ο δρόμος έχει κατεύθυνση προς το Ρολόι ή προς το λιμάνι. Τα περισσότερα κτίρια είναι τελείως παρατημένα και εγκαταλελειμμένα, ακόμα και το πεζοδρόμιο έχει παντού φθορές. Κατά δεύτερον, η Ναύπακτος γενικά είναι πυκνοκατοικημένη και η συγκεκριμένη περιοχή που έχουμε επιλέξει δε διαθέτει μελέτες με σχεδιασμό για να προστατευτεί το μέρος. Τέλος, όσο περνάει ο χρόνος τόσο υπάρχει κίνδυνος να εξαφανιστούν τα περισσότερα κτίρια και χάνει την αξία της η περιοχή. Τα ιστορικά κτήρια της περιοχής είναι σπάνια με βάση τη σημερινή εποχή και είναι κομμάτια από την ιστορία της Ναυπάκτου, όπου πλέον έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα κτίρια.

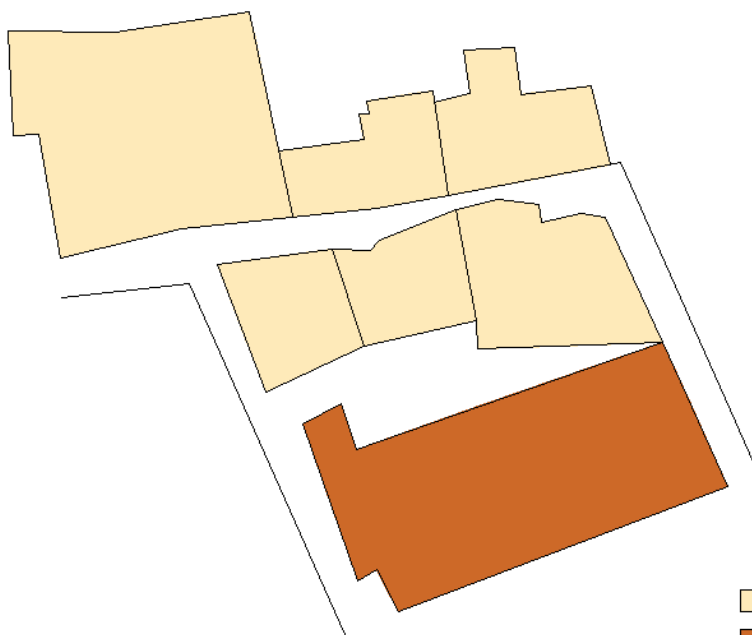
4.1 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Αρχικό σχέδιο.

Εικόνα 29

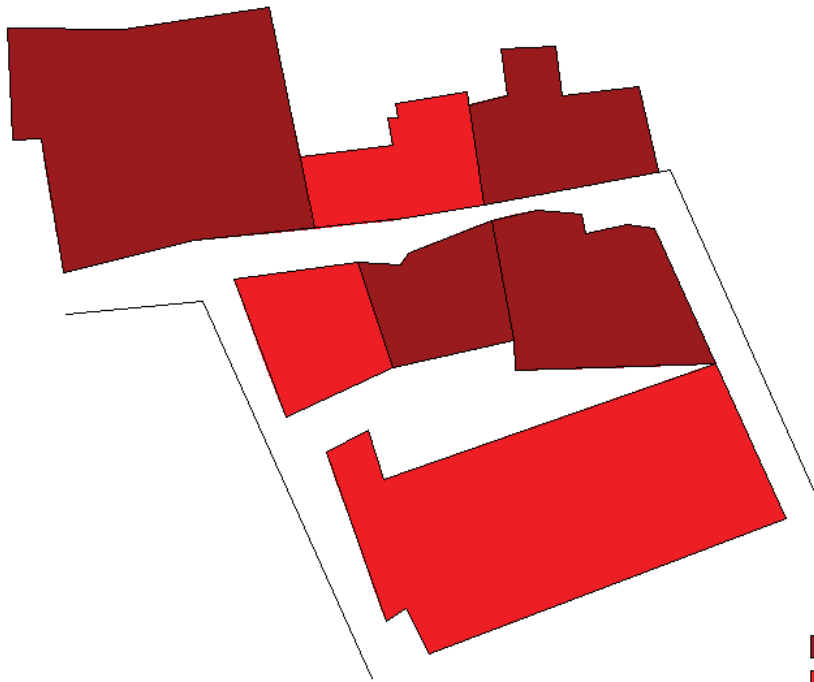
Είδη Κτιρίων

■ ΚΑΤΟΙΚΙΑ
■ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

εικόνα 30

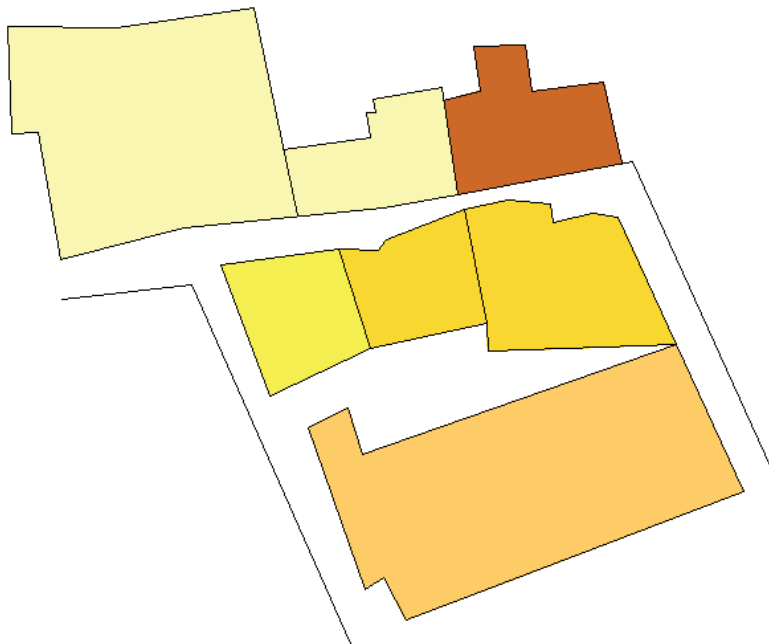
Λειτουργία χρήση.

■ ΕΚΤΟΣ ΧΡΗΣΗΣ
■ ΣΕ ΧΡΗΣΗ

εικόνα 31

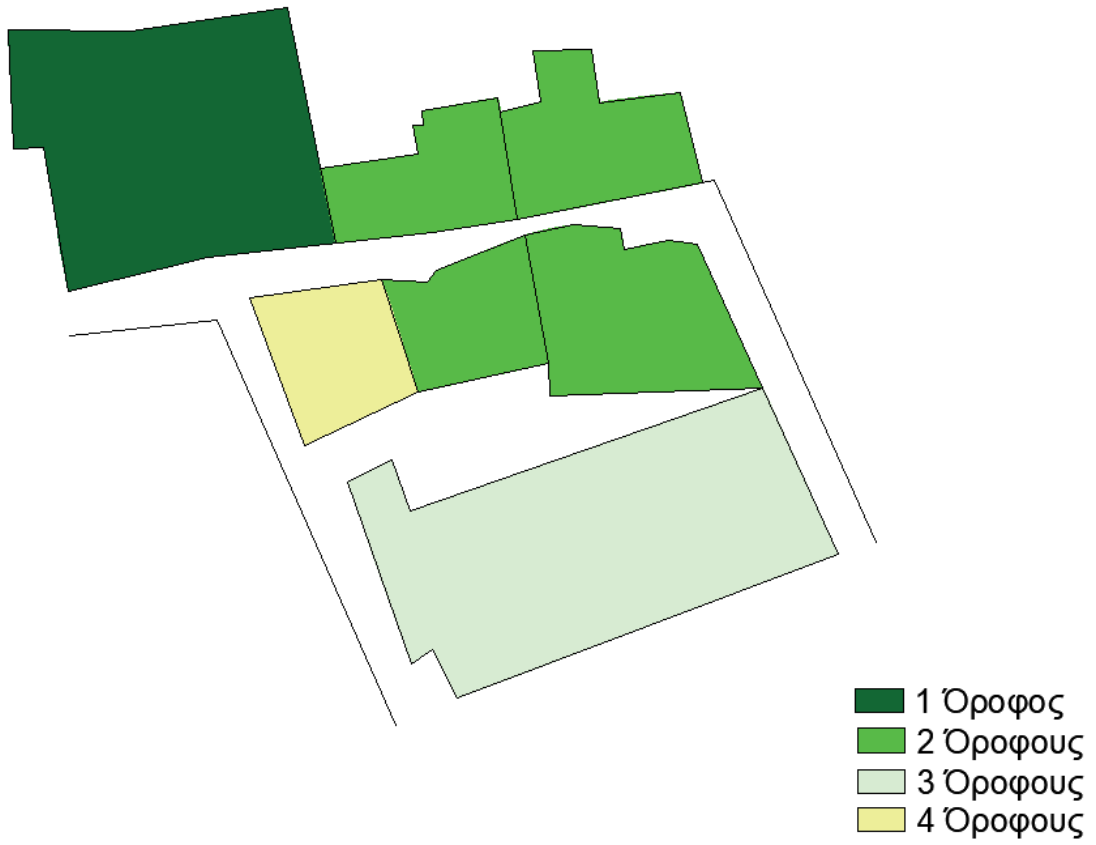
Κατηγορίες κτιρίων.

■ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ
■ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ
■ ΝΕΟ ΚΛΑΣΣΙΚΟ
■ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΙΚΟ
■ ΜΟΡΝΤΕΝΟ

εικόνα 32

Όροφοι Κατοικίας.

εικόνα 33

5 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

5.1 Πρώτη κατοικία

εικόνα 34

Περιγραφή: Το κτίριο παρατηρείται πως είναι διώροφο, πέτρινο με αργολιθοδομή.

Αξιολόγηση: Είναι τυπολογικά και μορφολογικά ενδιαφέρον. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερο κτίριο και έχει μεγάλη ιστορική σημασία. Πρέπει να έχει χτιστεί κατά τη διάρκεια της εποχής της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Ακόμη στον τρόπο κατασκευής του υπάρχουν αρκετά λάθη και φθορές.

Πρόβλημα:

- Ανάπτυξη φυτών στην τοιχοποιία με συνέπεια να καταστρέφονται τα κονιάματα και να διαβρώνεται η τοιχοποιία.
- Υπάρχουν βλάβες λόγω καθίζησης στις ακριανές πλευρές του κτιρίου.
- Έγιναν εργασίες με «πρόχειρες» κατασκευές για νέες εγκαταστάσεις με συγχώνευση του κτιρίου η οποία κατέστρεψε την τοιχοποιία και την αξία της.

Πρόταση:

- Ενίσχυση της τοιχοποιίας και των ρωγμών από τον φέροντα οργανισμό.

- Να γίνει αρμολόγημα σε όλο το κτίριο, διότι είναι απαραίτητο η αντικατάσταση κονιάματος επιφανειακού αρμολογήματος ή επιχρίσματος, κυρίως για την αισθητική αποκατάσταση των όψεων, αλλά και για στεγάνωση αρμών.
- Να αφαιρεθούν τα φυτά που προκάλεσαν βλάβη την τοιχοποιία του κτιρίου.
- Να γίνει αφαίρεση των γκράφιτι στη μια όψη.

εικόνα 35

εικόνα 36

εικόνα 37

εικόνα 38

5.2 Δεύτερη Κατοικία

εικόνα 39

Περιγραφή: Το κτίριο είναι πέτρινο και παραδοσιακό με δύο ορόφους.

Αξιολόγηση: Έχει ενδιαφέρον τυπολογικά και μορφολογικά. Έχει κοινά χαρακτηριστικά σε σχέση με την πρώτη κατοικία. Υπάρχει η πιθανότητα να χτίστηκε στη διάρκεια της Βυζαντινής ή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ακόμα διαπιστώνονται προβλήματα στον τρόπο κατασκευής και λανθασμένοι υπολογισμοί.

Πρόβλημα:

- Υπάρχουν φθορές στη στέγη του συγκεκριμένου κτιρίου.
- Λάθος στην κατασκευή της τοιχοποιίας, επειδή η πλευρά της κεντρικής εισόδου είναι φανερό ότι χτίστηκε αργότερα όσο το κτίριο ήταν ήδη έτοιμο. Είναι επικίνδυνο να υπάρχουν πέτρες στην πλευρά που είναι το πρέκι και υπάρχει κίνδυνος να σπάσει λόγω βάρους. Υπάρχουν φθορές σε όλα τα κουφώματα του κτιρίου.

Πρόταση:

- Να γίνει ανάπλαση στην τοιχοποιία, ώστε να επανέλθει την αρχική του μορφή με αρμολόγημα για να μην υπάρξουν προβλήματα στην τοιχοποιία.
- Να γίνει αποκατάσταση της στέγης.
- Να γίνει αντικατάσταση στα κουφώματα με τον ίδιο τρόπο κατασκευής.

5.3 Τρίτη Κατοικία

εικόνα 40

εικόνα 41

Περιγραφή: Δώροφη κατοικία και το αρχιτεκτονικό της στιλ είναι μεσοπολεμικό.

Αξιολόγηση: Τυπολογικά και μορφολογικά είναι ενδιαφέρον και διατηρητέο κτήριο. Είναι τελείως εγκαταλελειμμένο και είναι σε άσχημη κατάσταση τόσο εξωτερικά όσο και στον εσωτερικό του χώρο.

Πρόβλημα:

- Η υγρασία φαίνεται αρκετά καθαρά με το γυμνό μάτι, διότι οι σωλήνες υδρορροών δεν είναι καθόλου σωστά φτιαγμένες, υπάρχουν φθορές στα ευπαθή σημεία των ανωφλιών των ανοιγμάτων και της έδρασης στέγης, λόγω διείσδυσης των νερών της βροχής. Επίσης υπάρχουν ρωγμές εκεί που βρίσκονται τα ανοίγματα, δηλαδή πρέκι, ποδιά και παραστάδες από διάφορα αίτια προκάλεσαν.
- Ακόμη παρατηρούνται έντονες ρωγμές στην πλάκα του εξώστη καθώς και οξείδωση του σιδήρου και των μεταλλικών μικρών σκεπών.
- Τα κουφώματα είναι εμφανές ότι βρίσκονται σε κακή κατάσταση.
- Τέλος τα γκράφιτι είναι υπερβολικά πολλά και έχουν αλλοιώσει την ομορφιά του κτιρίου.

Πρόταση:

- Ενίσχυση από τον φέροντα οργανισμό της τοιχοποιίας και των ρωγμών.
- Απαιτείται στεγανοποίηση της θεμελίωσης και των τοιχοποιιών για την απομάκρυνση της υγρασίας.
- Συντήρηση σε όλο το κτίριο και επιδιόρθωση των κιγκλιδωμάτων και των κουφωμάτων με ίδια χρώματα κλπ.
- Να αφαιρεθούν τα καλώδια ρεύματος ή των τηλεφωνικών, των υδρορροών και τα γκράφιτι που δημιουργούν άσχημη όψη.

εικόνα 42

εικόνα 43

5.4 Τέταρτη Κατοικία

εικόνα 44

Περιγραφή: Είναι διώροφο κτίριο ως παραδοσιακή πέτρινη κατοικία.

Αξιολόγηση: Τυπολογικά και μορφολογικά το κτίριο αυτό είναι σε άριστη κατάσταση και είναι κατοικήσιμο.

Πρόβλημα: Το συγκεκριμένο κτίριο δεν αντιμετωπίζει κανένα πρόβλημα, εκτός από την εξωτερική τοιχοποιία.

Πρόταση: Σχετικά με το κτίριο δεν υπάρχει κάτι. Όσον αφορά την εξωτερική τοιχοποιία που βρίσκεται στην πλευρά του κήπου της κατοικίας θα πρέπει να επιδιορθωθούν οι πέτρες, ώστε να έχει την ίδια εμφάνιση με την τοιχοποιία της κατοικίας αυτής.

εικόνα 45

5.5 Πέμπτη Κατοικία

εικόνα 46

Περιγραφή: Το κτίριο αυτό είναι εγκαταλειμμένος χώρος.

Αξιολόγηση: Βρίσκεται σε κατάσταση κινδύνου. Είναι αρκετά καταστραμμένος, παρατημένος και είναι απαραίτητο για γίνει άμεση διάσωση.

Πρόβλημα:

- Αποκόλληση τοίχων λόγω χρήσης διαφορετικών υλικών.
- Η αποκόλληση οφείλεται στη μεγαλύτερη παραμόρφωση της τοιχοποιίας από ωμόπλινθους σε σχέση με τη δύσκαμπτη λιθοδομή.
- Ανάπτυξη φυτών στην τοιχοποιία που έχει ως συνέπεια την αποσάθρωση του κονιάματος και τη διάβρωση του τοίχου ακόμη και στον εσωτερικό χώρο.
- Βλάβες λόγω καθίζησης στα άκρα των κτιρίων.

Πρόταση:

- Να αφαιρεθούν τα φυτά που υπάρχουν στην εσωτερική και την εξωτερική πλευρά του κτιρίου.
- Να πραγματοποιηθεί η ενίσχυση της τοιχοποιίας από τον φέροντα οργανισμό
- Να γίνει αρμολόγημα σε όλο το κτίριο.
- Να τοποθετηθούν οι πέτρες πίσω στην αρχική τους θέση ή αλλιώς να προστεθούν νέα υλικά που εξαφανίστηκαν με το πέρασμα του χρόνου.
- Είναι απαραίτητο να γίνει αντικατάσταση σε όλα τα κουφώματα, εκτός από την πλευρά της κεντρική εισόδου.

- Να γίνει νέα κατασκευή την στέγη με ξύλο που είναι παραδοσιακό.

εικόνα 47

5.6 Έκτη Κατοικία

εικόνα 48

Περιγραφή: Είναι το πιο νεότερο κτίριο σε σχέση με τα υπόλοιπα και έχει τέσσερις ορόφους. Οι δύο πρώτοι όροφοι δεν έχουν επικοινωνία μεταξύ τους, ενώ ο δεύτερος έχει επαφή με τον τρίτο όροφο με κατεύθυνση την ιδιωτική εξωτερική σκάλα (ταράτσα).

Αξιολόγηση: Η κατοικία δεν έχει κοινά χαρακτηριστικά σε σχέση με την περιοχή που βρίσκεται, διότι ο χώρος είναι παραδοσιακός και αρχαιολογικός.

Πρόβλημα:

- Υπάρχουν σημάδια υγρασίας στην πλευρά του πεζοδρομίου.
- Υπάρχουν καλώδια από τηλεφωνίες και ρεύμα που χαλάνε τη μορφή του. Επίσης η τοποθεσία του εξωτερικού μηχανήματος από air-condition αλλοιώνει τον αρχαιολογικό χώρο.
- Τα χρώματα βαφής των δύο πρώτων ορόφων είναι διαφορετικά σε σχέση με τους άλλους ορόφους.

Πρόταση:

- Θα ήταν καλύτερη επιλογή να αλλάξει λίγο η όψη ολόκληρου του κτιρίου, ώστε το χρώμα του να είναι μονόχρωμο, για να ταιριάζει με την περιοχή που βρίσκεται.
- Να αποφευχθούν τα καλώδια από τηλεφωνίες και ρεύμα.

εικόνα 49

5.7 Πεζοδρόμιο

εικόνα 50

Περιγραφή: Το πεζοδρόμιο αυτό είναι αρχαιολογικός χώρος και έχει κατεύθυνση προς το ρολόι ή προς το λιμάνι.

Αξιολόγηση: Το μπλε σημείο βρίσκεται σε εξαιρετική κατάσταση και δεν αντιμετωπίζει κανένα πρόβλημα, ενώ το κόκκινο σημείο είναι σε χειρότερη κατάσταση και αποτελεί κίνδυνο για τον κάθε πεζό.

Πρόβλημα: Το κόκκινο σημείο θεωρείται επικίνδυνος δρόμος ειδικά τις μέρες βροχής, διότι το έδαφος γλιστρά πολύ εύκολα και ο τρόπος τοποθέτησης των πετρών σε κάποια σκαλιά δεν είναι σωστός.

Πρόταση: Για την περιοχή του μπλε σημείου δεν υπάρχει κάτι να διορθωθεί. Στην περιοχή του κόκκινου σημείου θα πρέπει:

- Να αφαιρεθούν τα σπασμένα τσιμέντα.
- Να γίνει έλεγχος στο εσωτερικό του πεζοδρομίου ώστε να διαπιστωθεί αν έχουν σπάσει κάποιοι σωλήνες αγωγού, υδρορροών ή αποχέτευσης κλπ.
- Υπάρχει η παρουσία υδροφόρου ορίζοντα όπου πρέπει να λυθεί το πρόβλημα.
- Να αφαιρεθούν διάφορα φυτά που επίσης βλάπτουν τα κτίρια.
- Να γίνει τοποθέτηση πέτρας στο έδαφος όπως υπάρχει στο μπλε σημείο, ώστε να έχουν την ίδια μορφή που ταιριάζει στο αρχαιολογικό μέρος.

Οι παρακάτω εικόνες είναι το πεζοδρόμιο του κόκκινου σημείου.

εικόνα 51

εικόνα 52

εικόνα 53

εικόνα 54

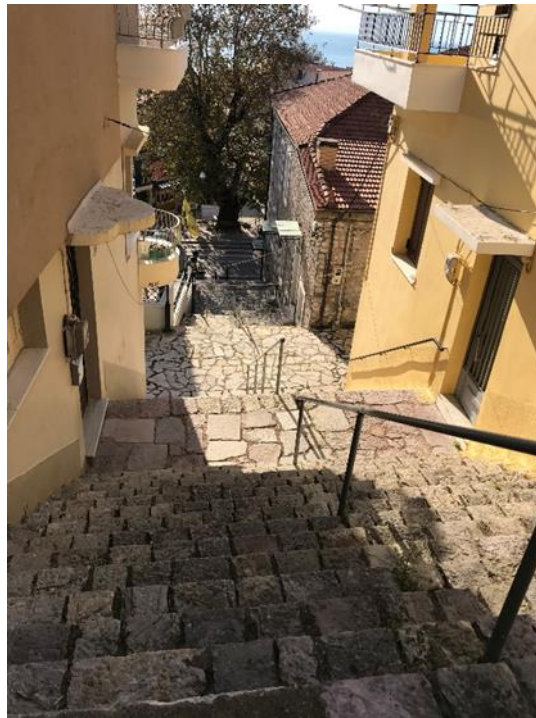

εικόνα 55

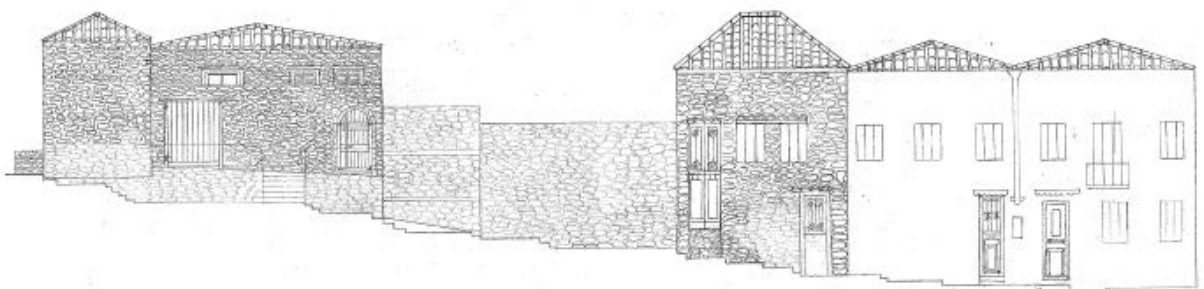
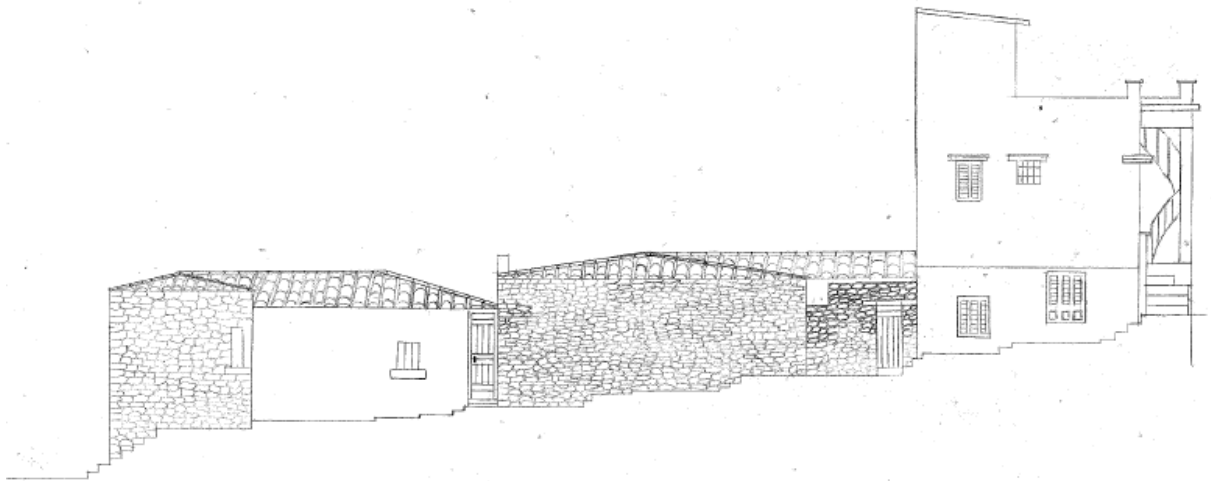
εικόνα 56

Η συγκεκριμένη εικόνα είναι το μπλε σημείο του πεζοδρομίου. Η κατεύθυνση αυτή είναι προς το λιμάνι.

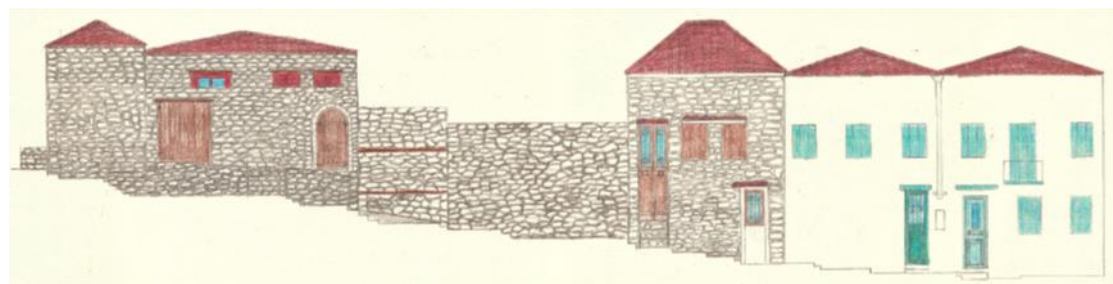

εικόνα 57

ΣΧΕΔΙΑ: ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

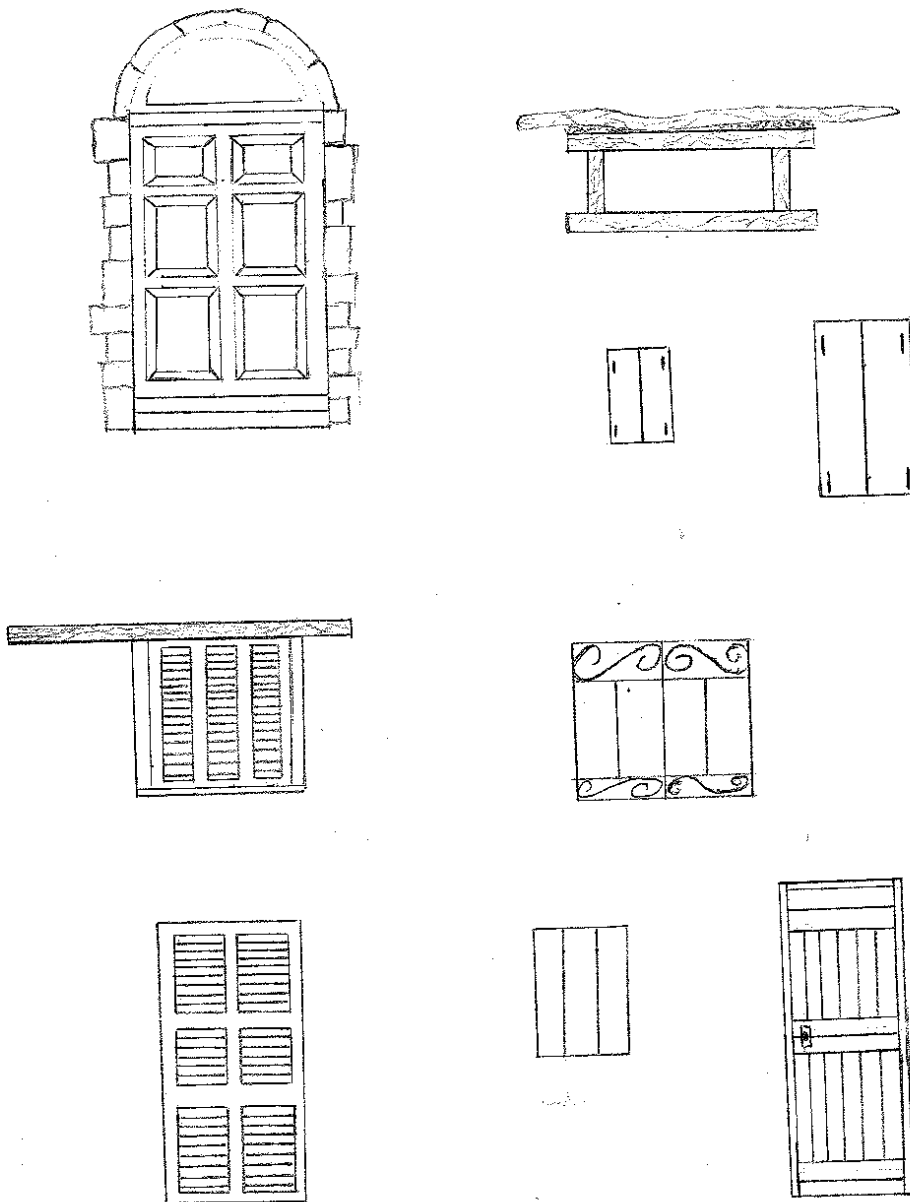
ΣΧΕΔΙΑ: ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕ ΧΡΩΜΑΤΑ

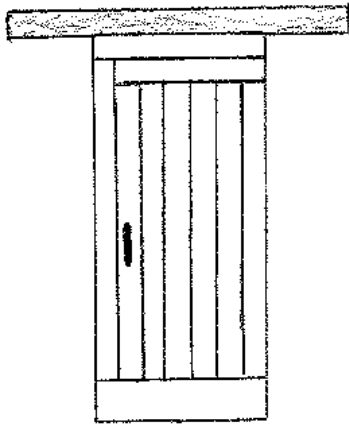
ΣΧΕΔΙΑ: ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

Οι οικοδομικές λεπτομέρειες που απαιτούνται για αποκατάσταση ή επιδιόρθωση όπου υπάρχουν φθορές.

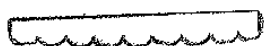
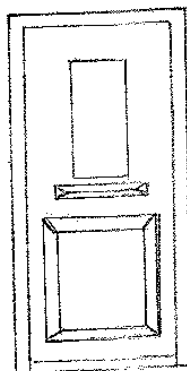
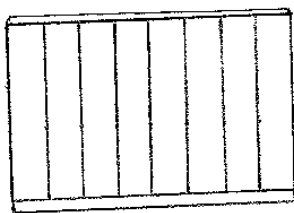
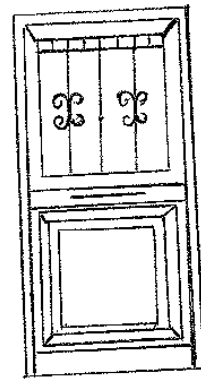
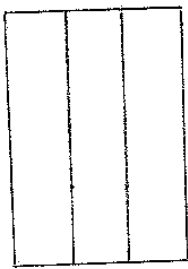
Κατοικία 1^η

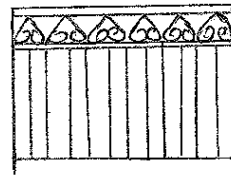
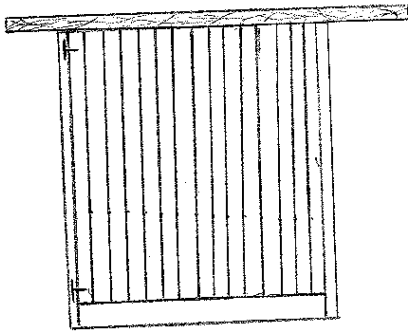
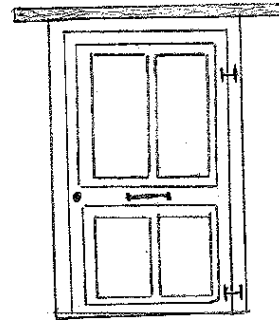
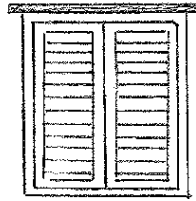
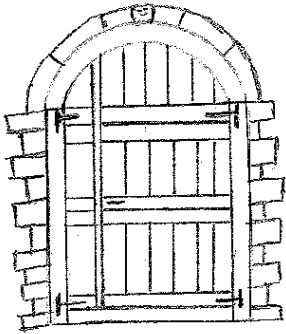
Κατοικία 2^η

Κατοικία 3^η

Κατοικία 5^η

Βιβλιογραφία

Βασιλάτος Νίκος: *Κάστρα της Ελληνικής γης*, (σσ. 63-106), Εκδόσεις Μπάτλερ, 1991

Ψηφιακές Πηγές (δικτυογραφία)

Ναύπακτος: Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: Ανακτήθηκε από

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>: στις 10/08/2020

Διαδρομή Αθήνα – Ναύπακτος: *Χιλιομετρική απόσταση, διαδρομή Αθήνα –*

Ναύπακτος: Ανακτήθηκε από

<https://vriskoapostasi.gr/el/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE/%CE%91%CE%B8%CE%AE%CE%BD%CE%B1/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82>:

στις 10/08/2020

Δήμος Ναυπακτίας: *Πληθυσμός του Δήμου Ναυπάκτου*: Ανακτήθηκε από

<http://www.nafpaktos.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83>: στις 10/08/2020

Ναυμαχία της Ναυπάκτου (429 π.Χ.): Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: Ανακτήθηκε από

[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_\(429_%CF%80.%CE%A7.\):](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_(429_%CF%80.%CE%A7.):) στις 12/08/2020

Greektravelpages: *Ιστορία Ναυπάκτου*: Ανακτήθηκε από

<https://www.gtp.gr/LocInfo.asp?infoid=28&IncludeWide=1&code=EGRGEA40NAPNAP&PrimeCode=EGRGEA40NAPNAP&Level=8&PrimeLevel=8&LocId=3936&lng=1>: στις 12/08/2020

Δήμος Ναυπακτίας: *Τουρισμός, Ιστορία*: Ανακτήθηκε από

<http://www.nafpaktos.gr/%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%83/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85>: στις 12/08/2020

Ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571): Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια:

Ανακτήθηκε από

[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_\(1571\)](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_(1571)): στις

12/08/2020

Κορινθιακός: Ρίο-Αντίρριο, τα Μικρά Δαρδανέλλια: Ανακτήθηκε από

<http://www.korinthiakos.info/content/istoria/%CF%86%CF%81%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%E2%80%93>

<http://www.korinthiakos.info/content/istoria/%CF%86%CF%81%CE%BF%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%E2%80%93> στις 18/08/2020

Κάστρο του Ρίου: Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: Ανακτήθηκε από

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%AC%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%A1%CE%AF%CE%BF%CF%85: στις

18/08/2020

Κάστρο του Αντιρρίου: Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια: Ανακτήθηκε

από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%AF%CF%81%CF%81%CE%B9%CE%BF_%CE%91%CE%B9%CF%84%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BD%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82: στις 18/08/2020

ΥΠ.ΠΟ.Α 22^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων: *BYZANTINA KAI*

METABYZANTINA MNHMEIA TOY ΔΗΜΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ: Ανακτήθηκε από

<https://player.slideplayer.gr/8/1935845/#>: στις 18/08/2020

Μηχανή του Χρόνου: Το λιμάνι όπου έγινε μια από τις πιο ιστορικές μάχες της

Ευρώπης εναντίον των Οθωμανών. Εκεί έχασε το χέρι του ο Θερβάντες. Οι υπόδουλοι

Έλληνες πολέμησαν και με τις δύο πλευρές: Ανακτήθηκε από

<https://www.mixanitouxronou.gr/to-limani-opou-egine-mia-apo-tis-istorikes-maxes-tis-evropis-enantion-ton-othomanon-ekei-exase-to-xeri-tou-o-thervantes-oi-ypodouloi-ellines-polemisan-kai-me-tis-dyo-plevres-vinteo/>: στις 18/08/2020

Ναύπακτος Wedding: *Μια βόλτα στην πόλη της Ναυπάκτου*: Ανακτήθηκε από <http://www.nafpaktosweddings.gr/nafpaktos/mia-volta-stin-poli-nafpaktou/>: στις 19/08/2020

ιΑιτολοακαρνανια: *Το επιβλητικό αρχοντικό Μπότσαρη στη Ναύπακτο*: Ανακτήθηκε από <https://iaitoloakarnania.gr/2017/10/to-epivlitiko-arxontiko-botsari-sti-nafpakto/>: στις 19/08/2020

Ομάδα Ορφέας: *Μύθοι και θρύλοι του αρχοντικού των Μποτσαραίων στη Ναύπακτο*: Ανακτήθηκε από <https://omadaorfeas.blogspot.com/2018/07/arxontiko-mpotsarh-mythoi-thryloi.html>: στις 19/09/2020

Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: *Αποκατάσταση Μνημείου «Κτήριο Τζαβέλλα» στη Ναύπακτο Αιτωλοακαρνανίας*: Ανακτήθηκε από <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=1328>: στις 19/08/2020

in2life: *Το αρχοντικό της Πέπως «Αρχοντική» διαμονή στη Ναύπακτο*: Ανακτήθηκε από <https://www.in2life.gr/escape/hotel/article/158452/to-arhontiko-ths-pepos-arhontikh-diamonh-sth-nafpakto.html>: στις 20/08/2020

eClassuor: *Ναύπακτος – Μαρκαρονοποιείο*: Ανακτήθηκε από <https://eclass.uop.gr/modules/document/file.php/656/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82%20-%20%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CE%BF.pdf>: στις 21/08/2020

myGreece.travel: *Μνημεία Ρολόι-Κωδωνοστάσιο της Ναυπάκτου*: Ανακτήθηκε από <http://www.mygreece.travel/things-to-see-and-d/o/culture-art-heritage/monuments/roloi-nafpaktou.php>: στις 24/08/2020

Φετιχέ τζαμί Ναυπάκτου: *Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια*: Ανακτήθηκε από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B5%CF%84%CE%B9%CF%87%CE%B9%CE%AD_%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%AF_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85: στις 29/08/2020

Culture-gate: *Δημόσια Κρήνη του Βεζύρ Τζαμιού*: Ανακτήθηκε από

<https://www.culture-gate.com/places/greece/peloponnisos-dytiki-ellada-ke/nafpaktos/archaeology-places/15->

[%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B2%CE%B5%CE%B6%CF%8D%CF%81-%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%8D/](https://www.culture-gate.com/places/greece/peloponnisos-dytiki-ellada-ke/nafpaktos/archaeology-places/15-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B2%CE%B5%CE%B6%CF%8D%CF%81-%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%8D/): στις

[%CE%BA%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B2%CE%B5%CE%B6%CF%8D%CF%81-%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%8D/](https://www.culture-gate.com/places/greece/peloponnisos-dytiki-ellada-ke/nafpaktos/archaeology-places/15-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%BA%CF%81%CE%AE%CE%BD%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B2%CE%B5%CE%B6%CF%8D%CF%81-%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CF%8D/): στις

29/08/2020

TitanGreece: Γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου «Χαρίλαος Τρικούπης»: Ανακτήθηκε από

<https://www.titan.gr/el/proionta-kai-yphresies/endeiktika-erga/ergo/rio-antirio-brdige>:

στις 06/09/2020

Γέφυρα Ρίου - Αντιρρίου: Από την Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια:

Ανακτήθηκε

από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%AD%CF%86%CF%85%CF%81%CE%B1_%CE%A1%CE%AF%CE%BF%CF%85_%E2%80%93_%CE%91%CE%BD%CF%84%CE%B9%CF%81%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85: στις

06/09/2020

Εικόνες

Εικόνα 1 Ανακτήθηκε από <https://nafweek.gr/enaf-%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD/>: στις 10/08/2020

Εικόνα 2 Ανακτήθηκε από <https://earth.google.com/web/@38.39383894,21.82991927,14.90014902a,122.73990938d,35y,-21.06025922h,0.36897176t,0rQ>στις 10/08/2020

Εικόνα 3 Ανακτήθηκε από <https://www.google.com/maps/place/%CE%9D%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82+303+00/data=!4m2!3m1!1s0x135e529625885b49:0xfaccd58bc384d267?sa=X&ved=2ahUKEwiwpoikxqPuAhVvx4UKHR0uDUIQ8gEwFHoECCEQAQ>: στις 10/08/2020

Εικόνα 4 Ανακτήθηκε από <https://slideplayer.gr/slide/1935845/>: στις 10/08/2020

Εικόνα 5 Ανακτήθηκε από [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_\(429_%CF%80.%CE%A7.\):](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85_(429_%CF%80.%CE%A7.):) στις 12/08/2020

Εικόνα 6 Ανακτήθηκε από <https://www.agriniculture.gr/2016/09/14/ekthesi-zografikis-tou-wassili-lepanto-sti-nafpakto/>: στις 12/08/2020

Εικόνα 7 Ανακτήθηκε από https://www.pronews.gr/istoria/523862_naymahia-tis-naypaktoy-1571-oi-synepeies-tis-hristianikis-nikis: στις 12/08/2020

Εικόνα 8 Ανακτήθηκε από <https://enromiosini.gr/arthrografia/7-%CE%BF%CE%BA%CF%84%CF%89%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-1571-%CE%B7-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%87%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85/>: στις 12/08/2020

Εικόνα 9 Ανακτήθηκε από <https://www.npress.gr/endiiferonta/i-synthiki-paradosis-apeleytherosis-t/>: στις 13/08/2020

Εικόνα 10 Ανακτήθηκε από <https://www.travelgreco.com/listing/venetsianiko-kastro-naupaktos/%CF%84%CE%BF-%CE%B2%CE%B5%CE%BD%CE%B5%CF%84%CF%83%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF-%CE%BA%CE%AC%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85-3/>: στις 17/08/2020

Εικόνα 11 Ανακτήθηκε από <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=rio>: στις 18/08/2020

Εικόνα 12 Ανακτήθηκε από <https://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=antirio>: στις 18/08/2020

Εικόνα 13 Ανακτήθηκε από <https://natoure.eu/%CE%BD%CE%B1%CF%8D%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%82/>: στις 18/08/2020

Εικόνα 14 Ανακτήθηκε από <http://www.thelocals.gr/best-things-to-do-sto-stenopazaro-nafpaktou/>: στις 19/08/2020

Εικόνες 15, 17 Ανακτήθηκαν από <https://iaitoloakarnania.gr/2017/10/to-epivlitiko-arxontiko-botsari-sti-nafpakto/>: στις 19/08/2020

Εικόνα 16 Ανακτήθηκε από <https://www.gnoristetinellada.gr/politismos/mnimeia/1845-pyrgos-botsari>: στις 19/08/2020

Εικόνα 18 Ανακτήθηκε από <https://www.culture.gov.gr/el/service/SitePages/view.aspx?iID=1328#>: στις 19/08/2020

Εικόνα 19 Ανακτήθηκε από https://www.google.com/travel/hotels/entity/CgoIxo-CnliRpxuTEAE/photos?g2lb=2502548%2C2503780%2C4258168%2C4270442%2C4306835%2C4317915%2C4328159%2C4371334%2C4401769%2C4419364%2C4428793%2C4463263%2C4463666%2C4464463%2C4482194%2C4482438%2C4487352%2C4488304%2C4491423%2C4270859%2C4284970%2C4291517&hl=el-GR&gl=gr&un=1&rp=EMaPgpyIkabsUxDGj4KciJGm7FM4AkAASAHAQAQI&ictx=1&sa=X&cshid=1610818156464360&utm_campaign=sharing&utm_medium=link&utm_source=htls&href=IgNFVVIqFgoHCOUPEAEYEBIHCOUPEAEYERgBKAB

[gAA&ved=0CAAQ5JsGahcKEwiA_86PzqPuAhUAAAAAHQAAAAAQAg](https://www.google.com/search?q=gAA&ved=0CAAQ5JsGahcKEwiA_86PzqPuAhUAAAAAHQAAAAAQAg): στις 20/08/2020

Εικόνες 20, 25, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57 Ανακτήθηκαν από προσωπικές φωτογραφίες της ομάδας Κάκκου Ειρήνη και Κριδεράς Κωνσταντίνος: στις 27/12/2019

Εικόνα 21 Ανακτήθηκε από <https://www.travelstyle.gr/naupaktos-ta-top-6-aksiotheata/>: στις 24/08/2020

Εικόνα 22 Ανακτήθηκε

από <https://www.npress.gr/nafpaktia/%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%B9%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%81%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B9-%CF%84%CE%B7%CF%82/>: 23/04/2021

Εικόνα 23 Ανακτήθηκε από https://www.tripadvisor.com.gr/Attraction_Review-g635603-d12189102-Reviews-The_Chapel_of_Prophet_Elijah-Naupactus_Aetolia_Acarmania_Region_West_Greece.html: στις 26/08/2020

Εικόνα 24 Ανακτήθηκε από <https://ilovenafpaktos.gr/nafpaktiaka/467-%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%AD%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7-%C2%AB%CE%BB%CE%B9%CE%BC%CE%BD%CE%BF%CE%B8%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CF%83%CF%83%CE%B5%CF%82%CE%BB-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%86%CE%B5%CF%84%CE%B9%CF%87%CE%B9%CE%AD-%CF%84%CE%B6%CE%B1%CE%BC%CE%AF-%CE%BD%CE%B1%CF%85%CF%80%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%85.html>: στις 29/08/2020

Εικόνα 26 Ανακτήθηκε από

<https://www.westpoint.gr/%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B2%CF%8C%CE%BB%CF%84%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%8C%CF%82-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%84%CE%B5%CE%B9/>: στις 30/08/2020

Εικόνα 27 Ανακτήθηκε από <https://www.titan.gr/el/proionta-kai-yphresies/endeiktika-erga/ergo/rio-antirio-brdige>: στις 06/10/2020

Εικόνες 29, 30, 31, 32, 33 Ανακτήθηκαν με σχεδίαση σε χρήση εφαρμογής AutoCad 2020.

Εφαρμογές

- AutoCad 2020
- Google Earth